

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

Магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Дослідження вітчизняного та європейського досвіду модернізації
публічного управління в органах судової влади, на прикладі
Кременецького районного суду Тернопільської області

Виконав(ла): студент(ка) 6 курсу, групи БАмз-62
спеціальності 281 – Публічне управління та

адміністрування

(шифр і назва спеціальності)

(підпис)

Римар Л.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник

(підпис)

Сороківська О.А.

(прізвище та ініціали)

Нормоконтроль

(підпис)

Галушак М.П.

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис)

Кирич Н.Б.

(прізвище та ініціали)

Рецензент

(підпис)

Шерстюк Р.П.

(прізвище та ініціали)

Тернопіль

2020

АНОТАЦІЯ

Тема роботи: «Дослідження вітчизняного та європейського досвіду модернізації публічного управління в органах судової влади, на прикладі Кременецького районного суду Тернопільської області»

Магістерська робота: 89 с., 8 рис., 8 табл., 3 додатки, 32 літературних джерела.

Об'єкт дослідження – процес модернізації публічного управління в органах судової влади України.

Метою роботи є дослідження особливостей впровадження вітчизняного та європейського досвіду у роботу Кременецького районного суду Тернопільської області.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні засади модернізації публічного управління в органах судової влади.

Наукова новизна роботи полягає у дослідженні теоретичних засад, розробленні практичних рекомендацій та пропозицій щодо модернізації судових процесів із врахуванням прогресивного вітчизняного та європейського досвіду.

Практичне значення результатів роботи полягає в розробленні проектних пропозицій щодо підвищення ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області, дослідження доцільності та обґрунтування ефективності імплементації суду присяжних у діяльність судової установи, підвищення ефективності стратегічних комунікацій суду.

Методи дослідження – анкетування, наукової абстракції та математичного прогнозування.

Ключові слова: реформування, модернізація, органи судової влади, судова гілка влади, публічна установа, електронне урядування, європейські тенденції, інформаційно-комунікаційні технології.

SUMMARY

Topic of research: «Research of domestic and European experience of public administration in the judiciary modernization, on the example of Kremenets district court of Ternopil region»

Master diploma contains of 89 pages, 8 pictures, 8 tables, 3 additions, 32 literature sources.

The object of research is the process of modernization of public administration in the judiciary of Ukraine.

The aim of the work is to study the peculiarities of the introduction of domestic and European experience in the work of the Kremenets District Court of Ternopil region.

The subject of the study is the theoretical and applied principles of modernization of public administration in the judiciary.

The scientific novelty of the work is to study the theoretical foundations, develop practical recommendations and proposals for the modernization of litigation, taking into account the progressive domestic and European experience.

The practical significance of the results is to develop project proposals to improve the use of information and communication technologies in the Kremenets district court of Ternopil region, study the feasibility and justification of the implementation of the jury trial in the judiciary, increase the effectiveness of strategic communications of the court.

Research methods – questionnaires, scientific abstraction and mathematical forecasting.

Keywords: reform, modernization, judicial authorities, judicial branch of government, public institution, e-government, European trends, information and communication technologies.

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретичні засади процесів реформування та модернізації органів судової влади в Україні та за кордоном.....	8
1.1. Місце судової гілки влади у системі публічної влади України	8
1.2 Діалектика та особливості реформування судової системи в Україні	18
1.3. Дослідження зарубіжного досвіду реформування органів судової влади	24
Розділ 2. Аналіз особливостей діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області	28
2.1 Загальна характеристика публічної установи, її завдань, принципів та місії	28
2.2 Дослідження процесів електронного урядування обліково-статистичної діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області	30
2.3 Аналіз використання європейських тенденцій кадрового забезпечення діяльності судового органу	37
Розділ 3. Розроблення пропозицій щодо модернізації публічного управління в органах судової влади України	50
3.1 Підвищення ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області	50
3.2 Дослідження доцільності та обґрунтування ефективності імплементації суду присяжних у діяльність Кременецького районного суду	65

3.3 Удосконалення стратегічних комунікацій суду як елемента модернізації судових процесів	71
Розділ 4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях ..	77
4.1 Організація охорони праці у Кременецькому районному суді Тернопільської області	77
4.2 Застосування алгоритму класифікації надзвичайних ситуацій та порядку реагування на них суб'єктами господарювання ..	80
Висновки та пропозиції.....	84
Бібліографія	86

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Судова влада сучасної України сьогодні далеко не така, яка б мала бути в демократичній, соціально-правовій державі. Корупція в судах, вибіркове правосуддя, численні прояви бездушного формалізму і тяганини викликали кризу довіри до судової влади з боку населення, яку, попри всі декларовані реформи й обіцяну люстрацію суддівського корпусу, так і не вдалося подолати. І лише процеси системної модернізації судової влади дозволяють впровадити у життя кращі вітчизняні та зарубіжні практики судочинства.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження особливостей впровадження вітчизняного та європейського досвіду у роботу Кременецького районного суду Тернопільської області.

Визначена мета дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити теоретичні засади процесів реформування та модернізації органів судової влади в Україні та за кордоном;
- провести аналіз особливостей діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області;
- здійснити загальну характеристику публічної установи, її завдань, принципів та місії;
- провести дослідження процесів електронного урядування обліково-статистичної діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області;
- проаналізувати процеси використання європейських тенденцій кадрового забезпечення діяльності судового органу;
- розробити пропозиції щодо модернізації публічного управління в органах судової влади України;

– запропонувати проектні заходи, спрямовані на підвищення ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області;

– дослідити доцільність та обґрунтувати ефективність імплементації суду присяжних у діяльність Кременецького районного суду;

– запропонувати проектні рішення щодо удосконалення стратегічних комунікацій суду як елемента модернізації судових процесів.

Об'єкт дослідження – процес модернізації публічного управління в органах судової влади України.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні засади модернізації публічного управління в органах судової влади.

Наукова новизна роботи полягає у дослідженні теоретичних засад, розробленні практичних рекомендацій та пропозицій щодо модернізації судових процесів із врахуванням прогресивного вітчизняного та європейського досвіду.

Практичне значення результатів роботи полягає в розробленні проектних пропозицій щодо підвищення ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області, дослідження доцільності та обґрунтування ефективності імплементації суду присяжних у діяльність судової установи, підвищення ефективності стратегічних комунікацій суду.

Робота пройшла апробацію на XI Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю «Становлення публічного адміністрування в Україні» (м. Дніпро, 8 травня 2020 року).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСІВ РЕФОРМУВАННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

1.1 Місце судової гілки влади у системі публічної влади України

Реальне досягнення мети правової держави – захист прав та інтересів громадян, можливе лише за умови створення правового забезпечення незалежних, «рівнозначних», взаємодіючих законотворчих, виконавчих і судових органів державної влади.

Навколо питання щодо місця судової влади як окремої гілки єдиної влади, так і її ролі для реалізації державного управління сьогодні точиться чимало наукових, політичних і правових дискусій. І це має певний сенс, адже лише розвинуті гілки державної влади в їх єдності, згідно з Конституцією України, можуть забезпечити ефективну реалізацію функцій, покладених на державу. Проте, існуюча сьогодні в Україні система судів потребує не просто модернізації, а якісних змін. Нестабільність функціонування системи публічної влади, безкінечні конфлікти між різними гілками влади, невпинна політизація державного управління вимагають пошуку оптимальної взаємодії різних гілок влади та їх конституційного закріплення.

За роки незалежності як в організації влади в цілому, так і судової зокрема, відбулося чимало змін. На конституційному рівні отримали визнання такі здобутки запровадження демократичного врядування, як поділ влади, незалежність суду і суддів, їх підпорядкованість виключно Конституції й законам, заборона створення надзвичайних та особливих судів.

Певні зрушення відбулися в суспільній правосвідомості в цілому, але говорити про українське суспільство як європейське за своїм правовим менталітетом ще зарано. Правове регулювання, аналіз і розуміння будь-якої гілки державної влади починається з принципу поділу влади, який

застосовується у переважній більшості розвинених країн. Цей принцип знайшов своє втілення і в Конституції України, відповідно до ст. 6 якої державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову [1].

Проте слід зазначити, що найкраща конституція нічого не варта, якщо відсутня судова система, яка відповідає за її втілення. Поділ влади є структуроутворюючим і функціональним принципом з метою раціональної її організації та контролю. Розмежування спрямоване на утримання державної влади від можливих зловживань і виражається у розподілі компетенції, взаємному контролі, у виробленні системи стримувань та противаг, збалансованості, рівноваги шляхом та погодження.

Розмежування функцій між державними органами зумовлене відмінністю завдань, які ними виконуються, але в межах єдиної державної влади. Відповідно, послаблення будь-якої гілки влади може призвести до невиконання усього комплексу завдань держави. Влада залишається єдиною, проте кожна ланка державного апарату чутливо реагує на певні зміни в суспільстві. Поділ влади не є абсолютним, він передбачає єдність влади на ґрунті загальних політико-правових принципів та мети цивілізованого демократичного суспільства. Поділ влад – це працюючий, дієвий механізм, який досягає єдності через динамічну рівновагу, певну напруженість і сполученість. Влада не може зосереджуватися в руках однієї особи або органу, бо стануть неможливими взаємоконтроль, стримування, противага, а в кінцевому випадку – розподіл влади і правова держава. Лише через поділ влади правова держава організується та функціонує правовим шляхом, бо без такого розподілу настає деспотія.

Будь-яке суспільство або держава для свого функціонування і підтримки власної стабільності повинна мати певні закони, наявність яких передбачає існування структури в системі державної влади, що покликана їх реалізовувати. Проте розвиток суспільних відносин супроводжується конфліктами, що спонукає до створення гілки влади, здатної їх вирішувати.

Таким чином, виникають три кола повноважень, які асоціюються з діяльністю законодавчої, виконавчої та судової гілок влади [2, с. 15–16]. Історично склалося так, що процес створення судової влади пов'язаний із взаємодією законодавчої й виконавчої влади. Спочатку з'являється парламент, який концентрує в собі законодавчу владу, потім він створює уряд (інколи обирає главу держави) – виконавчу владу, а потім уже обидві ці гілки влади узгодженими діями формують судову владу. Породжена законодавчою й виконавчою владою, судова влада нібито відривається від своїх «батьків», піднімається над ними, контролює їх, перевіряє конституційність та законність їх дій і рішень, а самі законодавці й виконавці ніяких повноважень стосовно суддів не мають.

Виокремлення судової влади серед інших видів державної влади зазначається ще в працях Аристотеля, який вбачав у будь-якому державному устрою три складові: законодавчий орган, інститути адміністративної та судової влади [3, с. 514].

Традиційно засновниками «класичного» варіанту теорії поділу влад називають Джона Локка і Шарля Монтеск'є. Одним із найважливіших засобів забезпечення основних прав людини Дж. Локк вважав розподіл влад: законодавчої, виконавчої й федеративної (яка регулює відносини з іншими державами). Згідно з Локком, «все підпорядковується законодавчій владі», бо «той вище, хто може писати закони» [4, с. 46]. Локк окремо не визначав судову владу, вважаючи, що вона є складовим елементом виконавчої влади.

Шарль Монтеск'є розвинув концепцію поділу влади, визначив судову владу, як владу особливого виду. Проте сам Ш. Монтеск'є не вірив у «чисту» модель поділу влади, коли всі гілки влади повністю відокремлені одна від одної. На відміну від Локка, визначав в системі органів влади судову владу, котра може бути довірена не якомусь спеціальному органу, а виборним особам із народу, які відправляють правосуддя протягом визначеного часу.

Філософ сформулював три основні ознаки судової влади: незалежність, законність та справедливість, що передбачають її керування єдиними для всіх

законами, визнаними справедливими більшістю суспільства [5, с. 70]. Він підкреслював необхідність повної рівноваги, незалежності й уособлення законотворчих та виконавчих органів державної влади, розглядав поділ державної влади на три самостійних гілки як механізм взаємного стримування влади.

У сучасних умовах в контексті стримування і противаг судову владу характеризують не лише правосуддя (в традиційному розумінні), а юридична можливість здійснювати активний вплив на рішення і дії законодавчої та виконавчої влади, «урівноважувати» їх. Ці повноваження, коли вони використовуються судом, перетворюють його в потужну стабілізуючу силу, здатну захищати права й свободи громадян, оберігати суспільство від руйнуючих соціальних конфліктів.

Судовий контроль відіграє в житті суспільства роль упорядника через те, що державно-владний характер має суворе законодавче підґрунтя і виявляється в конкретних повноваженнях, які складають правові засоби реалізації державної політики у сфері застосування права. Ця діяльність виконує роль правових важелів у здійсненні соціального управління суспільством, забезпечує ту його частину, де виявляється примусова сила влади, її прямиї панівний вияв. Зрозуміло, що використовуючи силу влади для підпорядкування волі членів суспільства єдиній керуючій волі, судова влада відчуває вплив таких сучасних тенденцій суспільного розвитку, як активізація застосування державою методів ненасильницьких дій, гуманізація кримінально-правової політики, захист прав людини тощо. Але це не змінює в цілому характеру і призначення «силових» (умовно говорячи) влад, роль яких полягає в забезпеченні законності й правопорядку.

Судова влада в системі державної влади виконує специфічні функції, проте, на перший погляд, здається, що її навряд чи можна віднести до окремої гілки влади й сприймати як звичайну складову механізму виконавчої влади. Проте, якщо представницькі органи створюють закони, виконавчі структури

реалізують конкретні соціально-економічні завдання, то судова влада націлена на захист прав і свобод громадян, суспільства, а також держави.

У контексті завдань створення в державі комплексу заходів, здатних забезпечити баланс рівнодіючих сил, суд повинен не лише розглядати справи про кримінальні злочини й громадянські спори, але й реагувати на ексцеси законодавчої та виконавчої влади. Вся історія становлення судового контролю над виконавчою владою свідчить про шалений опір могутнього апарату зменшити його вплив на життя країни, її внутрішню й зовнішню політику, на долю громадян. Незалежний суд, відсутність у суддів будь-якої відомчої зацікавленості, широка гласність обговорення, усне й безпосереднє вивчення всіх доказів є загально визнаною перевагою судової процедури.

Завдяки цьому, громадянин і орган влади або управління постають перед судом в якості сторін, що мають рівні процесуальні можливості доводити вірність своїх тверджень та спростовувати докази протилежної сторони. Тому судовий контроль може стати серйозною перепорою від бюрократичного свавілля, яке зачіпляє права й законні інтереси особистості.

Можливість безпосередньо звертатися до суду за захистом від будь-яких актів виконавчої влади перша умова будь-якої свободи. Згідно із законодавством, суду підконтрольні будь-які дії (рішення) будь-яких структур і посадових осіб, якщо виникне загроза утиску ними законних інтересів особистості.

Судова влада не має в своєму підпорядкуванні спеціальних силових структур, функцією яких мала бути реалізація рішень судової влади. Для виконання цього завдання автономно функціонують органи внутрішніх справ.

У демократичному суспільстві судова влада, знаходячись між державою і громадянином, прагне максимально ефективно забезпечити захист прав та інтересів не лише окремої особи, але й суспільства й самої держави. Безперечно, що в першу чергу судова влада повинна захищати людину від всездозволеності чиновників різного гатунку та органів державного управління.

Самим фактом свого існування судова влада не лише вирішує суперечки, карає осіб, що скоїли злочинні діяння, але й виконує в суспільстві роль певного стабілізатора, арбітра або посередника, який вирішує суперечки про право. Судова влада – це особливий вид влади, який за своєю природою значно відрізняється від законодавчої та виконавчої складових системи влади.

Існування судової влади є обов'язковою прикметою демократичної держави. Основне призначення судової влади – охорона членів суспільства від будь-якого свавілля громадян і від невірних дій самої держави, її органів, посадових осіб. Без здійснення такої діяльності держава не може вважатися правовою.

Яким є функціональне призначення судової влади? Переважна більшість науковців і практиків відзначають виконання судовою владою таких двох функцій, як правосуддя (захист та відновлення порушених прав) та охоронна (охорона прав і свобод громадян держави). Разом з тим, судовій владі притаманна й контрольна функція у сенсі контролю за законністю та обґрунтованістю рішень і дій посадових осіб, а також органів інших гілок влади. Ця функція може бути ефективною лише в тому випадку, коли судова влада має можливість оцінювати відповідність Конституції діяльності законодавчої та виконавчої влади, визнавати недійсними ті їх акти, які протирічать Основному Закону. Контроль може здійснюватися як Конституційним судом, так і судами загальної юрисдикції.

На практиці суди реалізують деякі й інші функції у межах здійснення правосуддя:

- правозахисну, яка полягає в захисті судом законних інтересів громадян і держави, що охороняються законом;
- правоохоронну – суд відіграє важливу роль у стримуванні злочинності й запобіганні злочинним проявам, застосовуючи покарання до осіб, які вчинили злочини та інші правопорушення;
- виховну, бо своєю діяльністю суд сприяє формуванню у громадян і посадових осіб поваги до права й закону.

В окремих країнах на органи судової влади покладаються також інші функції, наприклад ведення реєстру підприємств та організацій. Зокрема, спеціальний торговий реєстр суб'єктів підприємництва ведеться в окремих штатах США, у Франції – торговими судами, а в місцевостях, де їх немає – судами загальної юрисдикції; у Німеччині – судами загальної юрисдикції.

І в нашій судовій системі є функція засвідчення фактів, що мають юридичне значення (визнання безвісти відсутнім, померлим, батьківства тощо).

Найважливіше завдання судової влади України полягає у тому, щоб шляхом розгляду та вирішення справ, спорів забезпечити баланс свободи в суспільстві з обов'язком виконання законів.

Відповідно до законодавства України, судова влада реалізується у формі розгляду судових справ, забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб на досудових стадіях, здійснення перегляду судових рішень, вирішення питань, пов'язаних з їх виконанням, здійснення конституційного контролю та участі Верховного Суду України в процедурах дострокового припинення повноважень Президента України.

Судді як носії судової влади беруть участь у формуванні Вищої ради юстиції та Конституційного Суду України. Судова влада постійно стикається з найгострішими й конфліктними проблемами життя людей. Вона є певним «барометром» ставлення людей до інститутів державної влади, а також «індикатором» їх самопочуття.

Поряд з цим судова влада має власну специфіку, бо здійснює таку форму державної діяльності, яка організаційно оформлюється в якості системи правосуддя.

Особливості системи правосуддя полягають у тому, що:

- воно спрямоване на особливу форму діяльності держави, яка передбачає правозахисні, упорядницькі і правозастосовні елементи змісту влади; встановлює основи фактичної й правової рівності всіх соціальних груп і прошарків населення, кожного громадянина перед судом і законом;

- реалізація системи правосуддя має чітку спрямованість на здійснення судової політики в державі. Правосуддя не може функціонувати поза політикою. У процесі демократизації суспільства судова політика не повинна мати інших орієнтирів, крім права, тобто впроваджувати в життя політику, висловлену в законі, забезпечувати правові форми в установленому законом порядку [6, с. 72]. Лише таке розуміння судової політики можливе для здійснення правосуддя;

- для будь-якої форми державної діяльності є характерним здійснення певних функцій держави. Певний час вважалося, що беручи участь в здійсненні всіх основних функцій держави, суд досягає поставлених перед ним завдань, завдяки виконанню правоохоронної державної функції нарівні з прокуратурою, Міністерством внутрішніх сил, Службою безпеки, адвокатурою, які в цілому створюють систему органів охорони порядку. У правовій державі такий підхід неможливий через незалежність правосуддя, яке забезпечує не боротьбу зі злочинністю, а контроль за законністю методів боротьби зі злочинністю і має силу правозастосовного, а не правоохоронного характеру діяльності суду [7, с. 20-21];

- здійснення правосуддя має якість особливої форми державної діяльності, бо виявляється через відповідну систему органів держави – судову систему.

Хоча механізму «стримувань» і «противаг» притаманна взаємодія всіх влад, в тому числі законодавчої та виконавчої, проте саме судові органи мають повноваження конституційного й судового контролю в галузі управління. Проте головне призначення судової системи – здійснення правосуддя.

Система правосуддя, суд – це третя необхідна гілка влади в механізмі розподілу влади. Проте судова система як сукупність органів стає судовою владою лише тоді, коли вона наділяється певними можливостями впливу на інші гілки влади, включається до системи стримування й противаг, які перешкоджають узурпації всієї державної влади якою-небудь із її гілок [8, с. 20].

Судова влада як система реалізується шляхом здійснення правосуддя у формі цивільного, господарського, адміністративного, кримінального та конституційного судочинства. Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Конституція України не надає повного визначення судової системи. Під судовою системою прийнято розуміти сукупність судів, які побудовані відповідно до їх компетенції та поставлених перед ними цілей і завдань. Згідно зі ст. 3 Закону України «Про судоустрій України» судову систему України утворюють суди загальної юрисдикції та Конституційний Суд України, а систему судів загальної юрисдикції становлять місцеві, апеляційні, вищі спеціалізовані суди, Верховний Суд України. Крім того, суди загальної юрисдикції поділяються на загальні та спеціалізовані. Згідно зі ст. 125 Конституції України, система судів загальної юрисдикції будується за принципами територіальності й спеціалізації.

У чинній системі загальних судів місцевими судами є районні, міські, міськрайонні суди (у містах обласного підпорядкування), військові суди гарнізонів, а також господарські суди областей, міст Києва й Севастополя, Автономної Республіки Крим. Ці суди розглядають у першій інстанції абсолютну більшість цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ. Спеціалізованими судами є господарські, адміністративні та інші суди, визначені як спеціалізовані.

У правовій державі правосуддя здійснюється тільки судом, у чому полягає одна з важливих гарантій прав і свобод громадянина, правової національної державності в цілому. При цьому суд не повинен підмінювати собою законодавця чи виконавця. Водночас законодавець і виконавець не повинні привласнювати собі судові функції. У зв'язку з цим забезпечення реальної незалежності суду від різних органів чи осіб є одним з найголовніших питань. Оптимальним варіантом найдієвішої форми для забезпечення незалежності й об'єктивності правосуддя повинен стати інститут мирових суддів. Ефективними можуть виявитися також такі недержавні інституції

вирішення спорів у позасудовому порядку, як третейські суди або посередники (медіатори).

Отже, на сьогодні виникла гостра необхідність комплексного реформування судової системи відповідно до вимог міжнародних стандартів, що повинно забезпечити ефективність правосуддя, доступ громадян до суду, право особи на справедливий суд. Цим було викликано розробку Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, яке передбачає:

- створення незалежної судової влади, здатної ефективно захищати права й свободи людини й громадянина;
- здійснення правосуддя на основі принципу рівноправ'я сторін, звільнення суду від виконання не притаманних для нього функцій;
- участь громадян у здійсненні правосуддя як присяжних засідателів;
- посилення судового контролю на стадії попереднього слідства;
- забезпечення громадян кваліфікованою юридичною допомогою [9].

Реформування судової системи і судочинства є надзвичайно важливим питанням, пов'язаним зі становленням суду як дійсно незалежної й самостійної гілки влади.

Окреслення перспектив розвитку судової влади в Україні за сучасних непростих умов, на нашу думку, має ґрунтуватися на таких засадничих положеннях:

1. Розвиток України як демократичної та правової держави передбачає демократичний характер функціонування органів судової влади та їх результативний вплив на здійснення державного управління. Відповідно, наділення судової влади певним обсягом повноважень не повинно порушувати баланс владних відносин.

2. Судова влада є особливою ланкою державної влади, наділеною відповідними правами та обов'язками, і має діяти на основі, в межах повноважень та у спосіб, визначений Конституцією України й законами України.

3. Варто враховувати певну консервативність суспільної правосвідомості і не припускати перманентних і радикальних змін норм, що призводить до позбавлення суспільства можливості їх адекватно сприймати, оцінювати та застосовувати.

Таким чином, аналізуючи здійснення реалізації концептуальних положень судової реформи в Україні та визначаючи місце судової влади в системі поділу влади, необхідно зазначити, що зі здобуттям незалежності України судова влада зазнала найбільших змін у порівнянні з іншими гілками влади. Протягом останніх років вжито рішучих заходів щодо утвердження судової влади як самостійної, незалежної й сильної гілки державної влади, яка реалізує свої повноваження в інтересах захисту прав і свобод людини й громадянина, конституційного ладу, єдиного економічного й правового простору України.

Судова гілка влади знайшла належне місце серед інших гілок влади. Вона здійснює правосуддя і виконує важливу роль – роль арбітра між гілками влади. Суди фактично втрачають довіру громадян у зв'язку з корупцією, зі зволіканням, прийняттям «рішень на замовлення», безконтрольності суддівського корпусу. Тому важливим напрямом судової реформи повинно бути формування у громадян розуміння важливості функціонування в державі дійсно незалежної і самостійної судової влади, головною метою якої повинно бути утвердження в суспільстві духу справедливості, атмосфери поваги й уважного ставлення до законів.

1.2 Діалектика та особливості реформування судової системи в Україні

За останнє десятиліття судова система України зазнала численних змін та реформ. Початок реформування поклала так звана «Мала судова реформа», що розпочалася у 2010 році.

7 липня 2010 року, після численних дискусій та переговорів представників різних політичних сил, Верховна Рада прийняла в цілому Закон «Про судоустрій та статус суддів» [10]. Вказаним законом вносились істотні зміни в судову систему України, зокрема передбачалося введення системи вищих спеціалізованих судів по всіх галузях юрисдикції: створення Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ, який разом з Вищим адміністративним судом України та Вищим господарським судом України працюватиме як суд касаційної інстанції.

Реформою ліквідовані військові суди – тепер справи, що мали б розглядатися гарнізонними військовими судами розглядаються судами загальної юрисдикції першої інстанції, а справи, що мали б розглядатися в апеляційних військових судах, розглядаються в апеляційних судах загальної юрисдикції.

Також реформою було значно обмежено компетенцію Верховного суду – він може переглядати рішення Вищих спеціалізованих судів тільки за наявності визначених законом обставин.

Стратегія розвитку судової системи України на 2014 – 2017 роки [11], підготована Радою суддів, містить такі напрямки розвитку судової системи:

- Зміцнення незалежності та самостійності суддів;
- Збільшення фінансування та підвищення ефективності використання ресурсів;
- Довіра громадськості;
- Професіоналізм та досконалість в роботі;
- Дотримання засад доброчесності у відправленні правосуддя.

Однією з основних причин руйнування судової влади є невдало реалізована у 2010 році судова реформа: прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів» негативно вплинуло на органи суддівського самоврядування – вони стали повністю залежними від політичної влади. Політичні принципи формування Вищої ради юстиції та нечітко

сформульовані підстави для притягнення до дисциплінарної відповідальності призвели до того, що судді фактично втратили гарантії незалежності своєї діяльності. Механізм добору суддів характеризувався зловживаннями з боку органів, відповідальних за цю процедуру.

27 жовтня 2014 року Президент Петро Порошенко створив Раду з питань судової реформи, яка повинна підготувати та подати Главі держави пропозиції щодо стратегії реформування судоустрою та судочинства. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», запропонована П. Порошенком, поділила судову реформу на два етапи:

- невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової влади в Україні;
- системні зміни в законодавстві: прийняття нової Конституції України та на основі відповідних конституційних змін — нових законів, що стосуються судоустрою та судочинства, інших суміжних правових інститутів.

Основні етапи реформування судової системи згідно означеної Стратегії відображено на рис. 1.1. Мета реформи – покращення судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом. Законодавчим втіленням реформи стало прийняття Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» [13], проект якого був розроблений президентською Радою з питань судової реформи. При цьому був відкинтий альтернативний законопроект, що просувався Реанімаційним пакетом реформ. Проект Реанімаційного пакету реформ, серед іншого, передбачав ліквідацію господарських судів. Основні новації прийнятого Закону «Про забезпечення права на справедливий суд», що набрав чинності 29 березня 2015 року:

- розширено повноваження Верховного Суду щодо самостійного прийняття справ до провадження у т. зв. IV інстанції та підстав перегляду справ;

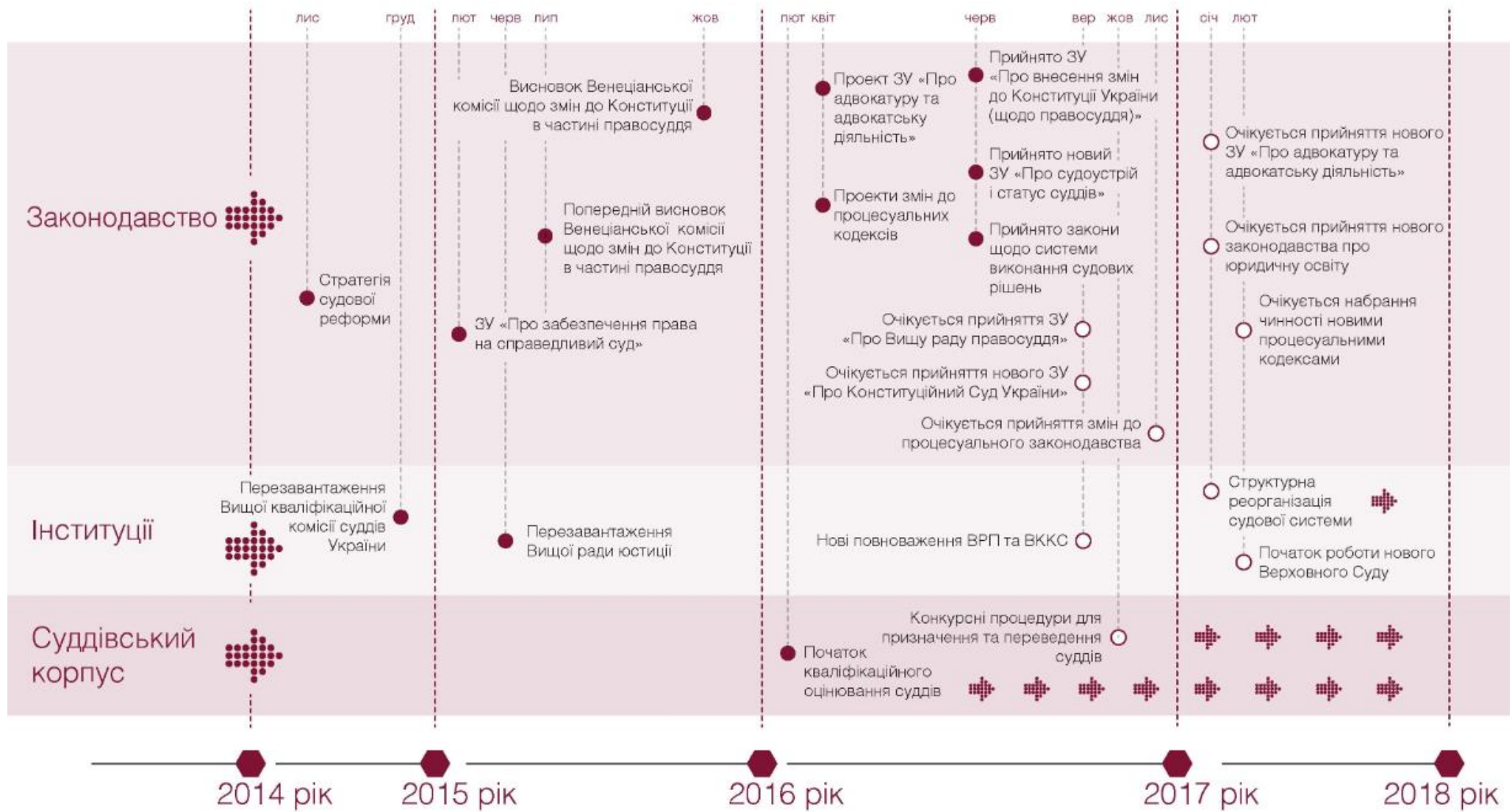

Рисунок 1.1 – Етапи судової реформи в Україні у 2014 – 2018 роках [12]

- змінено порядок формування Вищої ради юстиції;
- доступ до судових рішень зроблено більш відкритим;
- змінено порядок розгляду Верховною Радою питань про звільнення суддів;
- Закон України «Про судоустрій і статус суддів» викладено в новій редакції;
- запроваджено первинне кваліфікаційне оцінювання суддів (тобто переатестацію) всіх суддів.
- передбачено створення апеляційних округів загальних судів;
- передбачено обладнання необхідної кількості залів судових засідань у дворічний термін.

Один із проектів судової реформи, що дискутувався у владі протягом 2015 року, передбачав одночасне звільнення всіх суддів. Проте, Венеціанська комісія застерегла від такого кроку, зазначивши, що звільнення всіх суддів не відповідає європейським стандартам і принципу верховенства права і це завдало б шкоди подальшому здійсненню правосуддя. Рада Європи також вважає, що повна заміна особового складу суддівського корпусу в Україні неможлива:

Велика судова реформа, що складається із Закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», та нового Закону «Про судоустрій і статус суддів», була прийнята без суттєвого обговорення Верховною Радою 2 червня 2016 року.

Однією із причин ухвалення реформи називалася вимоглива позиція послів «Великої сімки» та Міжнародного валютного фонду. Реформа полягає в наступному:

1. Перетворення чотирирівневої судової системи на трирівневу (місцеві/окружні суди — апеляційні суди – новий Верховний Суд, у складі якого діють Велика Палата, Касаційний адміністративний суд, Касаційний господарський суд, Касаційний кримінальний суд, Касаційний цивільний

суд). ВГСУ, ВАСУ, ВСС ліквідуються, але спеціалізація судочинства залишається.

2. Усіх суддів призначатимуть на конкурсній основі. Нові кваліфікаційні вимоги до суддів ВСУ. Утворення Громадської ради доброчесності.

3. Створення окремих Вищого антикорупційного суду та Вищого суду з питань інтелектуальної власності.

4. Обмеження суддівської недоторканності.

5. Утворення Вищої ради правосуддя замість ВРЮ.

6. Істотне підвищення суддівської винагороди (зарплати).

7. Розширення дисциплінарної відповідальності суддів, кваліфікаційне оцінювання.

8. Зміна порядку призначення, переведення суддів.

9. Введення інституту конституційної скарги громадянина до Конституційного Суду.

10. Поступове впровадження адвокатської монополії на представництво в судах.

Реформу привітали Європейський Союз, США, Рада Європи, Венеціанська комісія, але висловила критичні зауваження Європейська Бізнес Асоціація.

Верховна Рада України підтримала у другому читанні законопроект № 6232 «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» 3 жовтня 2017 року. Основні зміни до кодексів полягали у наступному:

1. Врегульовано питання діяльності нового Верховного Суду і Вищого суду з інтелектуальної власності.

2. Встановлено певні обмеження для подачі громадянами касаційних скарг в новий Верховний Суд.

3. Введено нові поняття для удосконалення судової системи як «зразкова справа» і «типова справа», а також інститут наказного провадження і досудового врегулювання спору.

4. Розширено межі процесуального примусу за зловживання правами і обов'язками сторін у суді.

5. Започатковано Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

Таким чином, судова система України перебуває у процесі активного реформування. Слід розуміти, що формування чіткого, якісного та зрозумілого процесуального законодавства, а також побудова практично обґрунтованої судової системи, де кожен зможе реалізувати конституційне право на справедливий суд, повинні стати пріоритетними для влади у цьому напрямку на найближчі роки.

1.3 Дослідження зарубіжного досвіду реформування органів судової влади

У сучасному світі судова влада є дуже важливим публічним органом, який забезпечує дотримання найважливіших прав та свобод громадян окремої держави. Проте, якщо іде мова про рівень якості наданих судових послуг та незалежність українських судів, то ці аспекти викликають сумнів у великої кількості учасників судових процесів.

Сьогодні чинне законодавство України приводиться у відповідність до стандартів Європейського Союзу. Тому процес реформування судової влади є важливим аспектом входження нашої держави у європейську спільноту. Адже, щоб побудувати справді правову державу, необхідно постійно вдосконалювати чинне законодавство щодо судоустрою та використовувати позитивний досвід інших країн для удосконалення нашої правової системи.

Законодавче підґрунтя важливих принципів, за якими функціонує судова система у розвинутих країнах, відображають такі міжнародні юридичні

документи як «Конвенція про захист прав людини та основних свобод», «Основні принципи незалежності судових органів», «Процедури ефективного здійснення основних принципів незалежності судових органів». Ці юридичні положення ухвалені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, затверджені Резолюцією Економічної і Соціальної ради ООН. Також одним із основоположних регулюючих документів є Європейська хартія «Про статус суддів», практичні ситуації та приклади судових справ із практики Європейського суду з прав людини.

У розвинутих демократичних країнах саме принцип верховенства права стоїть на першому місці. Так, у статті 1 Конвенції основоположних прав і свобод іде мова про «Високі Договірні Сторони», які надають гарантію дотримання прав і свобод кожній юридичній чи фізичній особі, яка перебуває під їх юрисдикцією [14].

Досліджуючи досвід реформування судової системи у Сполучених Штатах Америки можемо констатувати, що прийняття суддями рішень у площині федеральних законів забезпечує, перш за все, безтермінове призначення їх на посади, а також гідний рівень оплати праці.

Щодо країн Західної Європи, то тут доцільно виокремити дві основні моделі організації Судових рад: південна (Іспанія, Португалія, Франція, Італія) і північна (Норвегія, Данія, Швеція). Визначальними характеристиками північної моделі є відсутність єдиного органу, діяльність якого спрямована на забезпечення незалежності судів і самостійності прийняття рішень суддями. Ці повноваження розподілені між різними інституціями. Південна модель передбачає досить ліберальну роль регулюючих інституцій в системі судової влади. Їх повноваження передбачають формування та надання висновків щодо призначення кандидатів на посади суддів, а також врегулювання окремих аспектів дисциплінарної відповідальності суддів. Слід зазначити, що більшість країн Центральної та Східної Європи за основу брали саме південну модель формування Судових рад.

Із пост-соціалістичних країн найбільш активно впроваджує реформи у судовій сфері Республіка Польща [15]. Україні доцільно запозичити досвід цієї країни, оскільки значна кількість змін у судоустрої Польщі сьогодні наближають її судову систему до європейських норм та вимог.

Ще одним вдалим прикладом у юридичній площині є Конституція Канади. У ній прописано, що для дотримання незалежності судової влади потрібно забезпечити три основні принципи:

- забезпечення гарантій володіння житлом і збереження посади судді (із моменту його призначення суддя може бути на посаді аж до досягнення пенсійного віку);

- достатньо високий рівень оплати праці: достойна оплата праці має забезпечити незаангажованість судової діяльності та незалежність суддів з боку інших установ;

- судді мають самі вирішувати, яким чином повинен відбуватися процес судового розгляду.

Позитивним досвідом становлення судової системи може поділитися і Грузія [16]. Закон цієї країни під назвою «Про загальні суди» вміщує положення, у яких зазначається, що «правосуддя здійснюється на основі рівності перед законом і судом всіх учасників справи, а також із дотриманням принципів гласності, незмінності та незалежності суддів» (стаття 6). При цьому суддя здійснює оцінку фактичних обставин справи і приймає відповідне рішення на основі Конституції Грузії, а також норм Міжнародного права. При цьому жодна інституція не може затребувати від судді звіту щодо розгляду конкретної справи. Дostroкове припинення суддівських повноважень або відсторонення конкретного судді від ведення справи не допускається, за винятком окремих випадків, що передбачені законом «Про загальні суди».

Будь-який тиск на суддю в Грузії забороняється і карається законом. Держава зобов'язується створити сприятливі умови для діяльності суддів, захищати їх та забезпечувати безпеку для їх сімей. Також відповідні органи

державної влади Грузії уповноважені надавати спеціалізовану охорону суддям, якщо у цьому виникає потреба.

Зразковим у плані реформування судової системи України є досвід Канади. У цій країні кожен тип суду має свою юрисдикцію, тобто може вирішувати окремі типи справ. Наприклад, до провінційного рівня судової системи відносять територіальні та провінційні вищі судові органи, провінційні та апеляційні суди. Ще одним рівнем є федеральний, до якого входять спеціалізовані федеральні суди, Федеральний суд, Федеральний апеляційний суд, Податковий та Військовий суди Канади. Найвищий рівень судочинства забезпечує Верховний суд Канади [17]. Канадське законодавство також забезпечує незалежність суддів, адже судді мають ухвалювати рішення, не відчуваючи тиску чи впливу, опираючись лише на факти та дотримуючи права і свободи учасників судового процесу.

Таким чином, проаналізувавши практику зарубіжного судочинства, можемо зазначити, що Україні варто переймати досвід провідних країн світу з метою підвищення ефективності функціонування вітчизняної судової системи, удосконалення адміністративного інструментарію формування справедливих судових рішень, досягнення європейських стандартів у сфері суворого дотримання вимог щодо недоторканності суддів.

Отже, у першому розділі дипломної роботи магістра досліджено теоретичні засади процесів реформування та модернізації органів судової влади в Україні та за кордоном. Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що від ефективного функціонування судової гілки влади значною мірою залежить ефективність функціонування всього державного механізму та взаємостосунки між гілками влади. За останнє десятиліття судова система України зазнала численних змін та реформ. Але саме процеси реформування суттєво пришвидшують позитивні зміни у судовій сфері, таким чином наближаючи судову систему України до механізмів ефективного та справедливого судочинства європейських країн.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕМЕНЕЦЬОГО РАЙОННОГО СУДУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Загальна характеристика публічної установи, її завдань, принципів та місії

Кременецький районний суд Тернопільської області, – суд загальної юрисдикції першої інстанції з юрисдикцією на Кременецький район. Розташований у місті Кременець.

У своїй роботі працівники апарату Кременецького районного суду Тернопільської області керуються Конституцією України [1], Законами України «Про судоустрій і статус суддів» [10], «Про доступ до судових рішень» [18], «Про державну службу» [19], «Про звернення громадян» [20], «Про доступ до публічної інформації» [21], «Про судовий збір» [22], Інструкцією з діловодства у місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, апеляційному суді Автономної Республіки Крим та вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Інструкцією з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації, Порядком ведення Єдиного державного реєстру судових рішень, Інструкцією про порядок передання до архіву місцевого та апеляційного суду, зберігання в ньому, відбору та передання до державних архівних установ та архівних відділів міських рад судових справ та управлінської документації суду.

Кременецький районний суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а

також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Місцевий суд є судом першої інстанції і розглядає справи, віднесені процесуальним законом до його підсудності. Кременецький районний суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, передбачених процесуальним законом. Загалом місцеві господарські суди розглядають справи, що виникають із господарських правовідносин, а також інші справи, віднесені процесуальним законом до їх підсудності. Кременецький районний суд розглядає справи адміністративної юрисдикції (адміністративні справи). При цьому підсудність окремих категорій справ місцевим судам, а також порядок їх розгляду визначаються процесуальним законом.

Завданням Кременецького районного суду є організаційне забезпечення здійснення правосуддя в кримінальних, цивільних, адміністративних та інших судових справах, а також розгляд і вирішення звернень громадян на умовах і в порядку, передбаченому законодавством України.

Відповідно до визначених законодавством України завдань Кременецький районний суд забезпечує:

- здійснення правосуддя в кримінальних справах;
- здійснення правосуддя в цивільних справах;
- здійснення правосуддя в адміністративних справах;
- здійснення правосуддя в інших судових справах;
- розгляд і вирішення звернень громадян відповідно до компетенції

суду, передбаченої законодавством України.

Діяльність Кременецького районного суду базується на таких принципах:

1. Принцип ефективності: якісний розгляд всіх судових справ у найкоротші терміни з мінімальними матеріальними та кадровими витратами.

2. Принцип спеціалізації: всі підрозділи та посадові особи суду виконують різні локальні завдання.

3. Принцип єдності керівництва та контролю: встановлення лінійного типу безпосередньої підпорядкованості, за яким кожна посадова особа субординаційно підпорядкована тільки одному керівнику.

Місія Кременецького районного суду визначається його прагненнями:

- Удосконалювати процес здійснення правосуддя.
- Забезпечувати справедливе, чесне, законне винесення судових рішень без зволікань та з повагою до кожного хто звернувся до суду.
- Ефективно координувати свою діяльність та використовувати всі ресурси.
- Здійснювати правосуддя неупереджено, незалежно від місця проживання, етнічного походження, рівня доходів, освіти, усувати перешкоди до суду та його послуг.
- Виявляти повагу до всіх, хто постає перед судом, та хто працює в суді.
- Сприяти компетентності, професійності та ввічливості суддів та працівників апарату суду, налаштовуючи їх на надання якісних послуг для розбудови довіри до суду.

Основними цінностями Кременецького районного суду є:

- чесність – дотримуватись закону, бути безстороннім, з повагою ставитися до користувачів послуг та до колег;
- рівний доступ – ефективно обслуговувати всіх членів громади незалежно від місця проживання, етнічного походження рівня доходів, освіти, послідовно визначати й ліквідувати перешкоди для доступу до суду та його послуг;
- справедливе й ефективне здійснення правосуддя – здійснювати індивідуальне правосуддя в індивідуальних справах та ефективно використовувати всі ресурси;
- повага та гідність – виявляти повагу до всіх, хто постає перед судом та хто працює в суді.

Згідно штатного розпису Кременецького районного суду у складі установи мали б працювати 5 суддів, 15 державних службовців, 5 осіб патронатної служби та 4 працівники допоміжного персоналу. Штатний розпис досліджуваної публічної установи представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Штатний розпис Кременецького районного суду Тернопільської області станом на 31 грудня 2020 року

№ з/п	Категорія державної служби	Найменування посади	Кількість штатних посад
1	2	3	4
1		Судді	
	–	Голова суду	1
	–	Суддя	4
2		Апарат суду	
	Б1	Керівник апарату	1
	Б1	Заступник керівника апарату	1
	В2	Консультант суду (по роботі з персоналом)	1
	–	Помічник судді	5
	В1	Головний спеціаліст з інформаційних технологій	1
	В3	Судовий розпорядник	1
	В2	Секретар судового засідання	5
	В2	Консультант суду	1
	–	Прибиральник службових приміщень	1
	–	Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків	0,5
2.1		Канцелярія суду	
	В2	Старший секретар суду	1
	В3	Секретар суду	3
	–	Архіваріус	1
	–	Діловод	1
		Разом	28,5

На кінець 2019 року в суді були наявними 3 вакантних посади: 2 посади судді та 1 посада помічника судді. Станом на 1 липня 2020 року в Кременецькому районному суді працювало 3 судді, очолювані головою суду. Статус державних службовців мали працівники таких посад як керівник апарату суду та його заступник, консультант суду (по роботі з персоналом),

головний спеціаліст з інформаційних технологій, судовий розпорядник, секретар судового засідання, консультант суду, старший секретар та секретар суду. Категорії державної служби працівників досліджуваної судової установи: «Б1», «В1», «В2», «В3».

Протягом 2019 року винесено 1 наказ про звільнення секретаря суду, у зв'язку із виходом на пенсію та 1 наказ про звільнення діловода суду. 1 працівник, а саме старший секретар суду, звільнений від роботи у зв'язку з прийняттям на військову службу за контрактом з 27 квітня 2016 року, зі збереженням місця роботи, посади та середнього заробітку строком до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію, відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

Конкурси на заміщення вакантних посад державних службовців категорій «Б» та «В» протягом у 2019 році не проводилися. Однак, 1 особу переведено з посади архіваріуса на посаду діловода суду, а 1 особу переведено на посаду секретаря суду з Головного територіального управління юстиції у Тернопільській області. Також, в звітному періоді винесено 1 наказ про прийняття особи на посаду архіваріуса суду.

Консультантом суду (по роботі з персоналом) постійно здійснюється контроль за своєчасністю присвоєння чергових рангів державних службовців та встановлення надбавок за вислугу років суддям та працівниками апарату про що винесено накази керівника апарату суду: про встановлення надбавок за вислугу років працівникам апарату – 9 наказів та 4 накази про присвоєння рангу сімом державним службовцям суду.

Протягом звітнього періоду в Кременецькому районному суді видано усього наказів:

- із кадрових питань – 97 наказів;
- щодо відпусток – 51 наказ;
- щодо відряджень – 25 наказів;
- із основної діяльності – 184 накази.

На виконання Закону України «Про запобігання корупції», з метою активізації роботи щодо реалізації державної антикорупційної політики, у Кременецькому районному суді був затверджений План заходів щодо запобігання і протидії корупції на 2019 рік та План заходів щодо запобігання та виявлення корупції на 2020 рік.

Суддями та державними службовцями суду були подані, шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства, декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за 2018 рік за формою, що визначається Національним агентством. Усі декларації були подані без порушення строків.

Одним із важливих підрозділів Кременецького районного суду є його архів. Він працює відповідно до Положення, яке затверджено наказом голови суду від 09.12.2013р. №84-з, схвалено ЕК суду (протокол від 04.12.2013 р. № 7) та погоджено ЕК архівного відділу Кременецької районної державної адміністрації (протокол від 04.12.2013 р. №11).

Особою, відповідальною за роботу архіву суду визначено архіваріуса суду, який під час виконання своєї роботи керується Інструкцією про порядок передання до архіву місцевого та апеляційного суду, зберігання в ньому, відбору та передання до державних архівних установ та архівних відділів міських рад судових справ та управлінської документації суду, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України 15.12.2011 р. №168, Переліком судових справ і документів, що утворюються в діяльності суду, із зазначенням строків зберігання», який затверджений наказом Державної судової адміністрації України 07.12.2017 № 1087, Номенклатурою справ суду, іншими нормативно-правовими актами. Робота експертної комісії регламентована положенням про неї та її склад, планом роботи, наявні протоколи засідань.

Підготовлені та оформлені судові справи та інші документи суду за кожен рік передаються працівниками канцелярії суду до архіву суду за описами справ згідно встановленого графіку. Протоколи засідань експертної

комісії оформляються з дотриманням вимог п.3.3.4 вищезазначеної Інструкції, а саме – підписуються головою та секретарем експертної комісії і затверджуються головою суду. У 2019 році відбулося 4 засідання комісії.

Судові справи та наряди, що надійшли до архіву, зберігаються за роками в порядку зростання номерів. Для видачі справ з архіву суду заведено відповідний журнал, який прошнуровано, пронумеровано, скріплено гербовою печаткою та підписом голови суду. Прийом громадян, видача копій судових рішень, інших документів, які зберігаються в архіві суду, та судових справ для ознайомлення учасниками судового розгляду здійснюється на належному рівні.

Для належного матеріально-технічного забезпечення Кременецького районного суду та для покращення рівня доступу до правосуддя упродовж 2019 року було проведено наступні роботи: завершено ремонт кабінету голови суду та реконструкцію і ремонт кабінетів для суддів на 2 поверсі; проведено косметичний ремонт коридорів суду на 1 та 2 поверсі; облаштовано 2 кімнати під архів суду, встановлено нові стелажі; проведено поточний ремонт та заміну каналізаційних труб; проведено заміну металопластикових дверей запасного виходу суду.

2.2 Дослідження процесів електронного урядування обліково-статистичної діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області

Робота Кременецького районного суду планується на півріччя. Затверджені головою суду плани роботи суду містять відомості про назву запланованого заходу, його виконавців, термін виконання, відмітку про виконання та містять наступні розділи:

1. Організаційні заходи.
2. Вивчення і узагальнення судової практики.
3. Робота з кадрами.

Завдання, які передбачено планом роботи суду у 2018 – 2019 роках були виконані в повному обсязі, про що було складено відповідні підтверджуючі документи, які підшито у справи згідно номенклатури.

При організації діловодства та роботи у Кременецькому районному суді працівники суду керуються вимогами, встановленими Інструкцією з діловодства в місцевому загальному суді, а також відповідними інструкціями щодо обліку та складання статистичних звітів, затверджених наказами Державною судовою адміністрацією України.

Протягом 2019 року в провадженні суду перебувало 3855 справ та матеріалів, із яких:

- по кримінальному судочинству – 1516 справ із яких : 345 кримінальних проваджень, 79 справ у порядку виконання, 1066 клопотань, скарг та заяв під час досудового розслідування, 2 справи про перегляд вироку за ново-виявленими обставинами, 2 справи у порядку надання міжнародної допомоги, 22 заяв про відвід судді (слідчого судді);
- по цивільному судочинству – 1257 справ і матеріалів;
- по адміністративному судочинству – 49 справ і матеріалів;
- справ та матеріалів про адміністративні правопорушення – 1033.

Відповідно до вимог європейського судочинства, статистичні звіти суду за 2019 рік та за 1 півріччя 2020 року, а також за 3 квартал 2020 року сформовано за допомогою автоматизованої системи документообігу суду «Д-3» в автоматичному режимі та подано до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області за встановленим графіком в січні, липні та жовтні 2020 року. На даний час триває робота із підготовки та здачі статистичних звітів суду за 2020 рік.

Крім цього, у рамках підвищення прозорості діяльності судових органів в контексті євроінтеграційних процесів, у суді постійно проводиться підготовка та надання наступних звітів:

– Інформація про кількість SMS повідомлень, надісланих судом учасникам судового процесу (кримінального провадження) - щомісячно до ТУ ДСА у Тернопільській області;

– Інформація щодо використання встановлених в суду систем відеоконференцзв'язку – щомісячно до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області;

– Інформація щодо розгляду кримінальних справ та клопотань – щомісячно до Тернопільського апеляційного суду;

– Інформація та документи про виконання присяжними обов'язків у суді – щомісячно до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області;

– Інформація щодо комунікаційної діяльності суду – щоквартально до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області;

– Інформація щодо прес-служби Кременецького районного суду – щоквартально до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області;

– Інформація про виборців по Кременецькому районі та місті Кременець за формами 6.1 та 6.2 – щомісячно до відділу ведення Державного реєстру виборців Кременецької районної державної адміністрації Тернопільської області;

– Інформація про виконавчі документи про стягнення судового збору та штрафу (як засоби процесуального примусу) направлені судом до органів державної виконавчої служби – щомісячно до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області;

– Інформація щодо розгляду звернень громадян - 1 раз в півріччя до ТУ ДСА України у Тернопільській області;

– Інформація про винесення рішень суду про визнання правочинів недійсними або частково недійсними та про оскарження дій нотаріусів щодо

видачі свідоцтв про право на спадщину – до 25.06 та до 25.12 до Головного управління юстиції у Тернопільській області;

- Інформація щодо розгляду звернень про факти корупції;
- Звіт щодо забезпечення незалежності та безпеки суддів.

Строки подачі звітів та інформацій не порушуються.

Керівником апарату суду та заступником керівника апарату суду постійно здійснюється контроль за внесенням даних до автоматизованої системи документообігу суду та заповненням картки на осіб, стосовно яких судом розглянуто кримінальні провадження відповідно до Інструкції щодо формування картки на особу, стосовно якої судом розглянуто матеріали кримінального провадження, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 05.12.2013 № 169.

На виконання Закону України «Про доступ до судових рішень» в суді здійснюється відправка електронних копій судових рішень до ЄДРСР з використанням електронного цифрового підпису. Крім того, в суді постійно проводиться робота з внесення до автоматизованої системи відомостей щодо набрання судовими рішеннями законної сили (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Інформація про кількість судових рішень, надісланих Кременецьким районним судом до Єдиного державного реєстру судових рішень за період з 1 січня по 31 грудня 2019 року¹

Всього прийнято рішень судом	Всього надіслано судових рішень до ЄДРСР в електронному вигляді	Категорії справ							
		Цивільні справи		Кримінальні справи		Справи адміністративного судочинства		Справи про адміністративні правопорушення	
		Всього прийнято рішень	З них надіслано до ЄДРСР в електронному вигляді	Всього прийнято рішень	З них надіслано до ЄДРСР в електронному вигляді	Всього прийнято рішень	З них надіслано до ЄДРСР в електронному вигляді	Всього прийнято рішень	З них надіслано до ЄДРСР в електронному вигляді
6175	6175	2831	2831	2224	2224	70	70	1050	1050

¹ Джерело даних: звітність Кременецького районного суду Тернопільської області.

Отже, результати проведеного аналізу свідчать, що 100% прийнятих у 2019 році судових рішень було надіслано до Єдиного державного реєстру судових рішень. Своєчасність надсилання електронних копій судових рішень до Єдиного державного реєстру судових рішень завжди знаходиться на постійному контролі у головного спеціаліста з інформаційних технологій. Протягом 2019 року Кременецьким районним судом у процесі розгляду справ проведено 142 сеанси відео-конференцв'язку з установами Державної пенітенціарної служби України та з іншими судами України. Що стосується надіслання смс-повідомлень, то за 2019 рік судом надіслано 94 текстів судових повісток у вигляді SMS – повідомлень та 4589 інформаційних SMS – повідомлень.

Із метою виявлення недоліків у роботі працівників апарату суду та вчасного їх усунення, згідно з планом роботи суду протягом 2019 – 2020 років, у Кременецькому районному суді Тернопільської області було проведено низку перевірок своєчасності здачі секретарями судових засідань до канцелярії суду судових справ, провадження у яких закінчено, контроль наявності печаток та штампів суду, перевірку своєчасності подання декларацій працівниками суду за 2019 рік та контроль роботи канцелярії суду щодо заповнення документів первинного обліку в автоматизованій системі «Д-3», а також перевірки своєчасності та правильності заповнення внесення дат слухання по судових справах в комп'ютерну програму «Д-3», контроль ведення кримінальних проваджень та клопотань. За результатами проведених перевірок працівникам суду надані відповідні рекомендації, виявлені недоліки вчасно усунені.

Заступником керівника апарату суду та головним спеціалістом з інформаційних технологій проводилися семінари-навчання щодо оновлень в комп'ютерній програмі «Д-3», заступником керівника апарату суду та консультантом суду (по роботі з персоналом) проведений семінар-навчання на тему «Електронне декларування».

Також, керівником апарату та консультантом суду (по роботі з персоналом) проведено семінарське навчання на тему «Порядок визначення результатів виконання державними службовцями, які займають посади державної служби категорії «Б» та «В».

Крім того, проведено семінар-навчання на тему «Про зміни до Закону України «Про запобігання корупції», які були внесені відповідно до Закону України від 02.10.2019 року № 140-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції».

На виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації», із метою забезпечення прав громадян на доступ до інформації, що знаходиться у володінні Кременецького районного суду, розроблено та затверджено Положення про порядок організації доступу до публічної інформації (наказ від 31.05.2011 р. № 76-з). Відповідно до положення, особою, відповідальною за організацію доступу до публічної інформації, що знаходиться у володінні суду є заступник керівника апарату суду, завданнями якого є забезпечення опрацювання, систематизації, аналізу та контролю щодо задоволенням запитів на інформацію та надання консультацій під час оформлення запитів.

За 2019 рік до Кременецького районного суду надійшло 6 запитів на публічну інформацію. Дані запити з копією направленої відповіді підшито в окрему справу згідно затвердженої Номенклатури справ. Відповідь на запити надано запитувачу в установлені терміни. Що стосується звернень від громадян, то у звітному періоді до суду надійшло 6 звернень від громадян, на які відповідь надіслано в установлені Законом строки. Реєстрація звернень здійснюється в окремому журналі.

Із метою підвищення рівня публічності, колегіальності та демократичності роботи суду у контексті імплементації кращої європейської судової практики протягом 2019 року у Кременецькому районному суді

Тернопільської області було проведено низку колективних нарад і зборів, а саме:

– 16 апаратних нарад (обговорення із працівниками апарату суду підсумків роботи суду за рік; про доведення до відома суддів листів Вищої ради правосуддя, Національної школи суддів України, Тернопільського апеляційного суду; обговорення рішень Європейського суду з прав людини, Дайджестів судової практики Великої палати Верховного Суду; про лист ДП «Інформаційні судові системи» стосовно видалення технічних документів; обговорення із суддями скасованих судових рішень, обговорення листа ПАТ «Укрпошта»; затвердження планування роботи на 2 півріччя 2019 року; обговорення із працівниками апарату суду підсумків роботи суду за перше півріччя 2019 року; доведення до відома працівників апарату суду нової Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затвердженої наказом ДСА України № 814 від 20.08.2019 року; про обговорення змін до Закону України «Про державну службу» у зв'язку із набранням чинності Закону України від 19.09.2019 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади»; обговорення розподілу обов'язків щодо відправки судової кореспонденції; обговорення змін до Закону України «Про державну службу»; про перенесення робочих днів у грудні 2019 року та про порядок відправлення поштових відправлень; про перенесення робочих днів у січні 2020 року; про виконання плану роботи суду за 2 півріччя 2019 року та про затвердження плану роботи суду на 1 півріччя 2020 року; про лист ТУ ДСА України у Тернопільській області «Про зміни в законодавстві щодо викривачів корупції» та «Про зміни в законодавстві щодо незаконного збагачення»

– 9 зборів суддів (про результати діяльності керівника апарату суду в 2018 році, про ознайомлення суддів із листом начальника Адміністрації Державної кримінально-виконавчої служби України, про підведення підсумків роботи суду у 2018 році та обговорення кількості скасованих та змінених судових рішень у 2018 році та підстав їх скасування; про

затвердження положення про апарат Кременецького районного суду); про обрання кандидата для обрання делегатом на Спільні збори суддів, про зменшення кількості слідчих суддів; обрання слідчого судді; про затвердження змін до Посадової інструкції помічника судді.

Таким чином можемо зазначити, що модернізація роботи досліджуваного судового органу триває. На сьогодні досить відчутними є позитивні зрушення у напрямку підвищення прозорості та демократичності його роботи, впровадження елементів електронного урядування, а також налагодження комунікативних процесів із громадськістю.

2.3 Аналіз використання європейських тенденцій кадрового забезпечення у діяльності судового органу

Ефективний механізм розвитку Кременецького районного суду Тернопільської області передбачає впровадження кращої європейської практики у сфері підготовки кадрових ресурсів. Основними напрямками підвищення рівня кадрового забезпечення досліджуваної публічної установи є:

1) формування високопрофесійного та компетентного корпусу державних службовців, що пов'язується з розвитком і підвищенням соціального потенціалу судового органу;

2) підвищення потенціалу і розширення можливостей розвитку персоналу судового органу та окремих його працівників, забезпечення успішного використання ними власних здібностей для реалізації загальнодержавних цілей (удосконалення діяльності з добору та формування кадрових ресурсів, їх просування по службі; безпосередня робота з персоналом; удосконалення діяльності осіб, на які безпосередньо покладене кадрове забезпечення судового органу).

Чинним законодавством України визначено чітку систему органів і посадових осіб, які безпосередньо або опосередковано беруть участь у

формуванні кадрового складу суддів Кременецького районного суду Тернопільської області.

Так, відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» кадрове забезпечення судів загальної юрисдикції здійснюють Президент України, Верховна Рада України, Вища рада юстиції, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Пленум Верховного Суду України, голова місцевого, апеляційного, Вищого спеціалізованого суду, голова Верховного Суду України, збори суддів, з'їв суддів України, Рада суддів України, суддя, голова та начальник територіального управління Державної судової адміністрації України, керівники апарату судів загальної юрисдикції, органи місцевого самоврядування [10].

Кожен суддя Кременецького районного суду Тернопільської області має свій обсяг повноважень, визначений його статусом, призначенням, «межами» об'єкта регулювання. У своїх діях судді відносно самотійні й незалежні.

Складність або багатоетапність такого підходу до добору кадрів є цілком виправданими, оскільки для здійснення належного і справедливого правосуддя потрібні висококваліфіковані та професійні особи.

Важливу роль у кадровому забезпеченні Кременецького районного суду Тернопільської області відіграють голова суду й керівник апарату суду. Із прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» статус керівника апарату суду щодо вирішення кадрових питань підвищився: йому надано право призначати, звільняти та заохочувати працівників апарату суду. Раніше ці повноваження належали голові суду.

Водночас, незважаючи на зменшення обсягу адміністративних повноважень, голова суду залишається головним адміністратором, який представляє Кременецький районний суд Тернопільської області у відносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними і юридичними особами.

Отже, ефективне формування дієвої судової команди у Кременецькому районному суді Тернопільської області, виконання завдань суду, що

полягають в організаційному забезпеченні здійснення правосуддя в кримінальних, цивільних, адміністративних та інших судових справах, а також розгляд звернень громадян на умовах і порядку, передбаченому законодавством України, залежить від конструктивної взаємодії голови суду й керівника апарату суду.

Відповідно до статті 128 Конституції України, перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснює Президент України. Решту суддів, крім суддів Конституційного Суду України, обирає Верховна Рада України безстроково в порядку, установленому законом [1].

Разом з цим Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеціанська комісія) у своїх висновках не раз вказувала на наявність в Україні випробувального терміну для суддів як на одну з фундаментальних проблем вітчизняної системи їх призначення та звільнення. Водночас європейські стандарти допускають можливість випробувального терміну для суддів у державах з порівняно новими судовими системами, до яких належить і Україна, оскільки в таких країнах може поставати практична необхідність спочатку переконатися в тому, чи суддя насправді може ефективно виконувати свої функції до постійного призначення.

Підкреслюючи необхідність зміни деяких положень Конституції України, Венеціанська комісія у п. 130 висновку CDL-AD(210)026 від 16 жовтня 2010 р. вказала: «Якщо випробувальний термін вважається справді необхідним, він має бути відносно коротким і становити, приміром, два роки» [23].

У п. 3.3 Європейської хартії про статус суддів зазначено: якщо процедура відбору передбачає випробувальний термін, обов'язково короткий, після умовного призначення на посаду судді, але до затвердження на постійній основі, або якщо найм здійснюється на обмежений термін із можливістю продовження, то рішення про непризначення на постійній основі або про непоновлення може бути прийнято тільки незалежним органом, зазначеним у

п. 1.3, або за його пропозицією, рекомендацією чи згодою, або на підставі його висновку [24].

Практика багатьох провідних країн світу передбачає призначення судді до досягнення ним офіційного пенсійного віку (безстрокове, довічне призначення або призначення на постійній основі. Так, у конституціях Італії, ФРН, Іспанії, Франції та США зазначено, що судді є незмінювані. На відміну від Основного Закону України, випробувальний термін в цих країнах не передбачено [25, с. 170].

З огляду на вищевикладене, судді Кременецького районного суду Тернопільської області постійно підвищують рівень своєї кваліфікації та намагаються відповідати вимогам Європейського Союзу щодо забезпечення ефективного та незалежного судочинства. Судді та працівники апарату суду протягом 2019 року брали участь у семінарах, тренінгах та короткострокових навчаннях (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Інформація про заходи підвищення кваліфікації, у яких брали участь працівники Кременецького районного суду Тернопільської області у 2019 році

№ з/п	Форма заходу	Дата (період) проведення	Назва заходу	Посада особи Кременецького районного суду, що брала участь у заході
1	2	3	4	5
1	Нарада	Лютий 2019 року	Підведення підсумків роботи за 2018 рік	Керівник апарату суду
2	Відеоконференція на YouTube каналі Судової влади України	1 лютого 2019 року	Свобода пересування у світлі практики Європейського суду з прав людини	Судді
3	Навчальний семінар по роботі з комп'ютерною програмою «Д-3»	14 лютого 2019 року	Реєстрація заяв електронного кабінету та сканування судових справ (матеріалів)	Головний спеціаліст суду (з інформаційних технологій)
4		18 лютого 2019 року		Секретарі судових засідань

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5
5	Навчальний семінар	8 травня 2019 року	Застосування Європейської Конвенції про захист прав людини при здійсненні правосуддя	Помічники суддів
6	Семінар-практикум для суддів	15 – 16 травня 2019 року	Зміцнення потенціалу правоохоронних органів України в боротьбі з торгівлею людьми	Голова суду
7	Бесіда на правову тематику	16 травня 2019 року	Моя професія – юрист	Заступник керівника апарату суду
8	Семінар-тренінг	27 – 29 травня 2019 року	Підготовка голів та заступників голів місцевих загальних судів	Голова суду
9	Семінар-тренінг	10 – 14 червня 2019 року	Підготовка керівників апаратів місцевих загальних (окружних) та апеляційних судів	Заступник керівника апарату
10	Семінар-нарада	13 червня 2019 року	Засідання групи розробників навчального курсу «НШСУ (особливості судових проваджень щодо злочинів, вчинених за ознакою статті)»	Голова суду
11	Підвищення кваліфікації	18 – 21 червня	Стажування суддів окружних адміністративних та місцевих загальних судів	Голова суду
12	Семінар-нарада	19 – 20 червня	Засідання групи розробників навчального курсу «НШСУ (особливості судових проваджень щодо злочинів, вчинених за ознакою статті)»	Голова суду

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5
13	Семінар для керівників місцевих та апеляційних судів	26 –27 вересня 2019 року	Організаційно-правові засади управління персоналом в судах. Правове регулювання проходження державної служби в судах.	Керівник апарату суду
14	Тренінг для суддів-тренерів	7 – 9 жовтня 2019 року	Особливості розгляду справ, пов'язаних із домашнім насильством за ознакою статті	Голова суду
15	Навчальний семінар	11 жовтня 2019 року	Застосування процесуального законодавства під час розгляду та вирішення адміністративних справ	Суддя
16	Підвищення кваліфікації	20 – 25 жовтня 2019 року	Підготовка старших секретарів та секретарів місцевих загальних (окружних) та апеляційних судів	Секретар суду
17	Підвищення кваліфікації	3 – 8 листопада 2019 року	Підготовка секретарів судових засідань місцевих загальних (окружних) та апеляційних судів	Секретарі судових засідань
18	Підвищення кваліфікації	24 – 28 листопада 2019 року	Підготовка спеціалістів з інформаційних технологій загальних (окружних) та апеляційних судів	Головний спеціаліст з інформаційних технологій
19	Апробація курсу для суддів	27 – 30 листопада	Особливості проваджень щодо злочинів, вчинених за ознакою статті	Голова суду

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5
20	Підвищення кваліфікації	1 –6 грудня 2019 року	Підготовка судових розпорядників місцевих загальних (окружних) та апеляційних судів	Судовий розпорядник суду
21	Семінар для працівників апаратів місцевих та апеляційних судів	10 грудня 2019 року	Правове регулювання проходження державної служби в судах	Заступник керівника апарату та консультант суду (по роботі з персоналом)
22	Семінар	9 грудня 2019 року	Проблемні питання кваліфікації злочинів проти життя та здоров'я. Правові позиції Верховного суду.	Судді

Участь у зазначених заходах дозволила значно підвищити професійний рівень персоналу Кременецького районного суду Тернопільської області, здобути нові знання, практичні навички та ефективно впровадити їх при виконанні своїх службових обов'язків.

Протягом 2019 року у суді здійснено заходи щодо проходження учбової, ознайомчої, переддипломної та виробничої практики для дванадцяти студентів навчальних закладів та одного працівника апарату суду, яка навчається у Дубенській філії ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Крім того, слід зазначити, що з 14 лютого по 20 березня 2019 року 1 особу, кандидата на посаду судді, допущено для проходження стажування в Кременецькому районному суді.

На виконання статті 44 Закону України «Про державну службу», Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, затвердженого постановою КМУ від 23.08.2017 р.№ 640(зі змінами), з метою визначення якості виконання державними службовцями, які займають посади державної служби категорії «Б» та «В» завдань, ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовця протягом жовтня – грудня 2019

року в Кременецькому районному суді було проведено оцінювання результатів службової діяльності, за результатами якого 6 державних службовців отримали відмінні оцінки, а 7 – позитивні результати. За результатами оцінювання державних службовців, були складені індивідуальні програми підвищення рівня професійної компетентності.

Також у грудні 2019 року були затверджені завдання і ключові показники для працівників апарату суду на 2020 рік. Копії затверджених висновків щодо результатів оцінювання службової діяльності, індивідуальні програми навчання, завдання і ключові показники зберігається в особових справах працівників апарату суду.

Окрім цього консультант суду по роботі з персоналом постійно здійснює наповнення інформаційно-аналітичної системи «Кадри-WEB». На даний час триває процедура кваліфікаційного оцінювання суддів Кременецького районного суду на відповідність займаній посаді.

Слід зазначити, що голова суду пройшла кваліфікаційне оцінювання на відповідність займаній посаді, відповідно до рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України № 410/ко-19 від 06.06.2019 року. На виконання листа Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в лютому – березні 2019 року Кременецьким районним судом для проведення кваліфікаційного оцінювання суддів підготовлено та надіслано до комісії інформацію щодо суддів суду згідно додатків.

Кременецьким районним судом на офіційному веб-сайті суду на порталі «Судова влада України» постійно оновлюється інформація про персонал судового органу та діяльність суду, зокрема за 2019 рік судом розміщено 294 інформаційних повідомлення.

Отже, результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що працівники апарату суду виконують покладені на них завдання з дотриманням встановлених правил внутрішнього службового розпорядку, правил етичної поведінки, порядку ведення проваджень у судових справах, вимог процесуальних законів, що стосуються підготовки

справ до судового розгляду та оформлення їх після розгляду, вимог Інструкції з діловодства, архівної справи, належної роботи в автоматизованій системі документообігу суду, відправки рішень до ЄДРСР, видачі копій судових рішень.

Отже, одним із головних завдань для кожного працівника апарату суду є сумлінне виконання покладених на них завдань та обов'язків, вміння ефективно планувати свою роботу, неухильно дотримуватися строків виконання завдань, процесуальних строків, етики поведінки, а також підвищувати рівень своєї кваліфікації шляхом самоосвіти та проходження курсів підвищення кваліфікації у Чернівецькому регіональному відділенні Національної школи суддів. Разом з тим, проблемними залишаються питання охорони приміщення суду; заповнення вакантних посад суддів; капітального ремонту фасаду суду та сходів, які ведуть до будівлі суду; ремонту кабінетів, холу та коридорів суду; встановлення протипожежної сигналізації.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБЛЕННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

3.1 Підвищення ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області

Сучасний період розвитку суспільства характеризується, насамперед, збільшенням масштабів, глибини та динаміки проникнення інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) в усі сфери життя громадян, суспільства, суб'єктів господарювання та усіх гілок державної влади, посиленням впливу ІКТ на процеси глобалізації, адміністративні реформи, забезпечення національної та міжнародної безпеки, взагалі, на соціально-економічний розвиток та конкурентоспроможність країни. Для України розвиток інформаційного суспільства є одним з національних пріоритетів і розглядається як загальнонаціональна задача. При цьому ІКТ відводиться роль підґрунтя соціально-економічного прогресу як одного з ключових чинників інноваційного розвитку економіки.

Враховуючи стратегічні цілі розвитку України, надзвичайно актуальним є питання інформатизації судової системи, тому що без впровадження автоматизації процесів в суді неможливий подальший розвиток системи правосуддя. Інформатизація судової системи дозволяє забезпечити удосконалення діяльності суду шляхом підвищення якості надаваних послуг для того, щоб держава могла гарантувати належний доступ українських громадян до правосуддя, і, як наслідок, задоволеність та зростання довіри до суду [26].

Реалізація ідеї електронного судочинства та забезпечення його засобами спрощення доступу до правосуддя, прозорості та прискорення

розгляду справ розпочалася із прийняттям Верховною Радою України Закону №2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [27], що містить багато нововведень, багато з яких спрямовані саме на розвиток цієї ідеї. Перші кроки до запровадження системи «Електронний суд» в Україні були здійснені згідно з наказом Державної судової адміністрації України від 31.05.2013 р. №72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу» [28], зі змінами та доповненнями.

Електронні технології надають учасникам кримінально-процесуальних відносин додаткові можливості в реалізації їх прав: подача заяв і скарг до Кременецького районного суду Тернопільської області в електронному вигляді через офіційний портал державного органу мережі Інтернет; ознайомлення з судовими рішеннями в електронному вигляді через особистий кабінет на офіційному сайті відповідного суду; дача свідчень без безпосередньо особистої участі в судовому засіданні тощо.

Підвищенню інформатизації судів України сприяє і реалізація Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи [29], що дасть змогу вирішити заплановані стратегічні завдання і забезпечить умови для функціонування Єдиної судової інформаційної системи України та буде відповідати все більш активним та конкретним вимогам громадян з розширення інформації про діяльність судів та установ судової системи (рис. 3.1). Підтримка та вдосконалення автоматизованої системи електронного документообігу, яка впроваджена в усіх судах загальної юрисдикції України, з одного боку забезпечить прозорість діяльності судів, підвищить оперативність роботи, зменшить навантаження на суддів та працівників апарату суду, полегшить доступ громадян до інформації, з іншого боку – надасть можливість організувати централізоване збереження процесуальних документів в електронному вигляді.

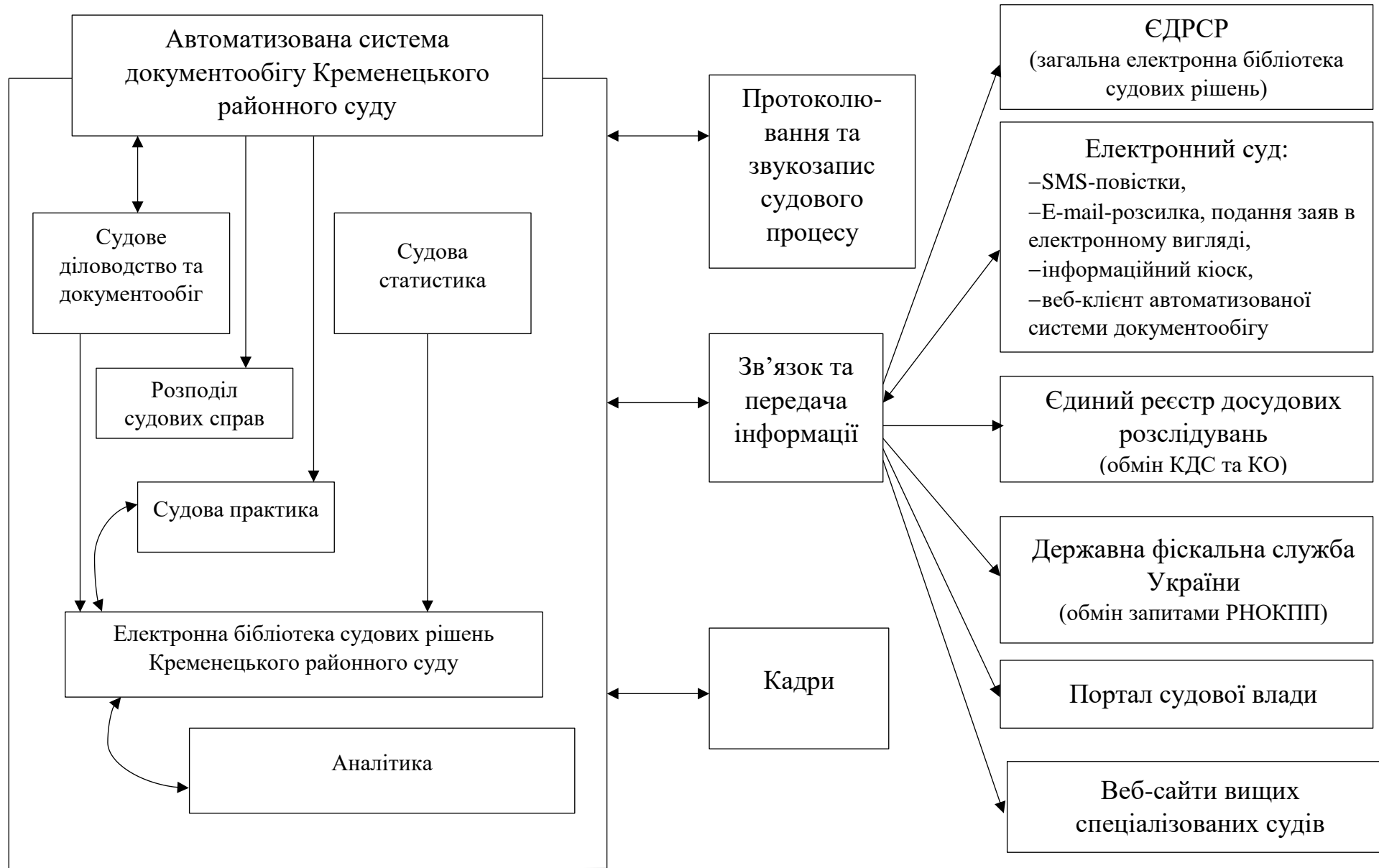

Рисунок 3.1 – Функціональна структура Єдиної судової інформаційної системи за участю Кременецького районного суду Тернопільської області

Лише запровадження єдиної автоматизованої системи електронного документообігу в усіх судах України буде запорукою вдалої реалізації проекту «Електронний суд» (рис. 3.2).

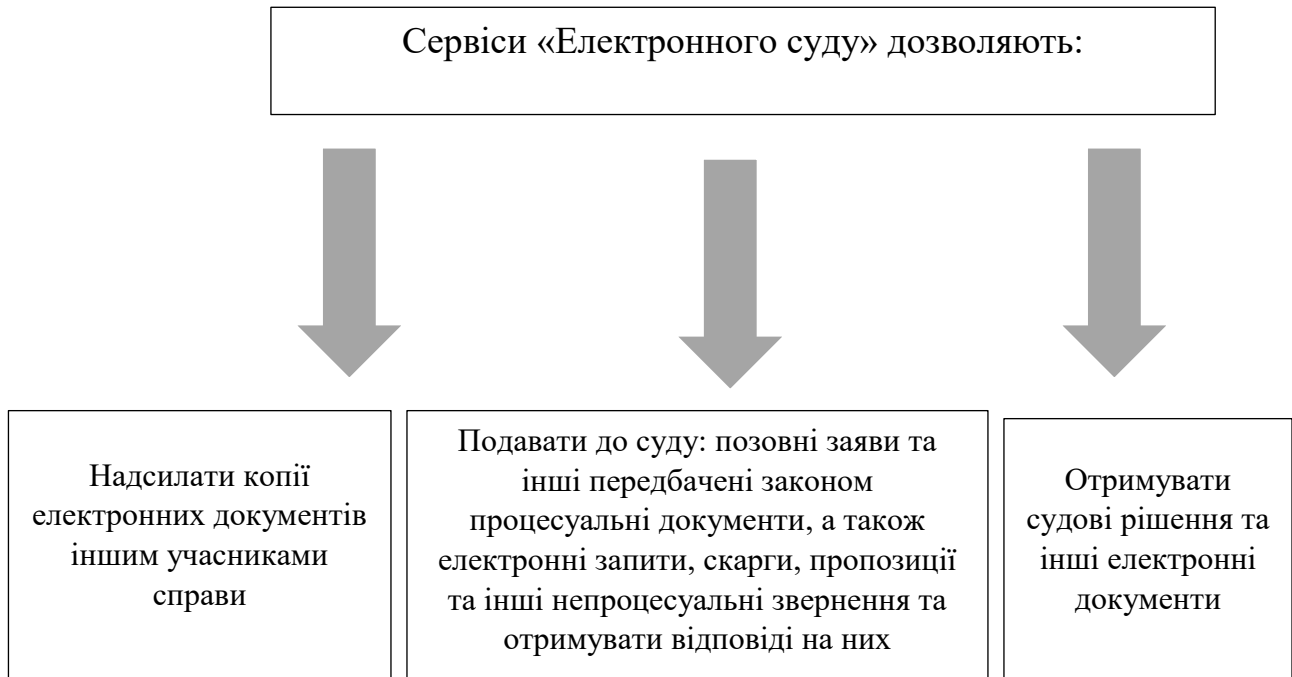

Рисунок 3.2 – Схематичне представлення основних сервісів системи «Електронний суд»

Отже, електронний суд – це модуль, що забезпечує обмін електронними документами між судами, фізичними чи юридичними особами та учасниками судового процесу. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система дозволить забезпечити обмін документами в електронній формі між всіма учасниками судових процесів та Кременецьким районним судом Тернопільської області, а також фіксування судового процесу та участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

У зв'язку із процесами інформатизації та впровадження елементів електронного урядування, система організації судової діяльності Кременецького районного суду зазнає певних змін, а саме: обов'язковість реєстрації процесуальних документів у системі в день їх надходження;

вчинення будь-яких дій в електронній формі з використанням електронного цифрового підпису; автоматичне визначення системою судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи у порядку, встановленому Кодексами; збереження матеріалів справ в електронному вигляді; збереження права учасників справи звертатися до суду в паперовій формі та отримувати відповідні документи після запровадження системи; обов'язковість трансляції судового засідання у режимі відеоконференції через мережу Інтернет; функціонування Єдиного державного реєстру виконавчих документів.

Загалом, впровадження системи «Електронного суду» сприймається колективом Кременецького районного суду позитивно, однак зазвичай до нововведень у законодавстві ставляться з обережністю, враховуючи не завжди чіткий та послідовний алгоритм запровадження таких нововведень на практиці.

На сьогодні українське законодавство достатньо адаптоване до функціонування електронного судочинства. Так, Кременецький районний суд має можливість використовувати власну сторінку або розміщувати інформацію на веб-порталі «Судова Влада України» (<http://court.gov.ua/>), де викладена максимально повна інформація про суд. На державному рівні вже розроблено нормативно-правову базу, яка визначає порядок функціонування веб-порталу «Судова влада України». Судді Кременецького районного суду вже мають сертифіковані електронні підписи, доступ до мережі Інтернет за технологією ADSL, у досліджуваній судовій установі запроваджено спеціалізоване програмне забезпечення з автоматизації судового документообігу.

Також поряд із загальним доступом, що міститься на веб-порталі судової влади, користувач має додаткову можливість зареєструватися на сайті судової влади та отримати повний текст процесуальних документів щодо справи, в якій він є стороною процесу або адвокатом; отримувати автоматичні повідомлення про зміну стану своїх справ та прийняття нових документів у

справі; подавати в суд позовну заяву та документи зі своєї справи в електронному вигляді з використанням електронного цифрового підпису.

Відповідно до Наказу Державної судової адміністрації від 23.03.2017 р. №367, з 01.04.2017 р. в семи пілотних українських судах запроваджено Тимчасовий регламент обміну електронними документами. Це дасть змогу поряд із позитивною практикою запровадження електронного судочинства вказати на недоліки та необхідні доопрацювання нормативно-правової бази «Електронного суду».

Реалії сьогодення такі, що мобільні технології та інтернет стали неодмінною частиною професійної діяльності кожного працівника Кременецького районного суду. Так, відповідно до вимог європейського судочинства, статистичні звіти Кременецького районного суду за 2019 рік та за 1 півріччя 2020 року, а також за 3 квартал 2020 року сформовано за допомогою автоматизованої системи документообігу суду «Д-3» в автоматичному режимі та подано до Територіального управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області за встановленим графіком в січні, липні та жовтні 2020 року.

Крім цього, у рамках підвищення прозорості діяльності судових органів в контексті євроінтеграційних процесів, у суді постійно проводиться підготовка та надання звітів про кількість SMS повідомлень, надісланих судом учасникам судового процесу; щодо використання встановлених в суду систем відеоконференцзв'язку; щодо розгляду кримінальних справ та клопотань; інформація та документи про виконання присяжними обов'язків у суді; інформація щодо комунікаційної діяльності суду; інформація щодо прес-служби Кременецького районного суду; інформація про виконавчі документи про стягнення судового збору та штрафу (як засоби процесуального примусу) направлені судом до органів державної виконавчої служби; інформація щодо розгляду звернень громадян; інформація про винесення рішень суду про визнання правочинів недійсними або частково недійсними та про оскарження дій нотаріусів щодо видачі свідоцтв про право на спадщину; інформація щодо

розгляду звернень про факти корупції; звіт щодо забезпечення незалежності та безпеки суддів.

Керівником апарату суду та заступником керівника апарату суду постійно здійснюється контроль за внесенням даних до автоматизованої системи документообігу суду та заповненням картки на осіб, стосовно яких судом розглянуто кримінальні провадження відповідно до Інструкції щодо формування картки на особу, стосовно якої судом розглянуто матеріали кримінального провадження, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 05.12.2013 № 169.

На виконання Закону України «Про доступ до судових рішень» в суді здійснюється відправка електронних копій судових рішень до ЄДРСР з використанням електронного цифрового підпису.

Зважаючи на перспективи впровадження системи «Електронний суд» нами було зроблено прогноз кількості надісланих SMS-повідомлень, судових рішень та проведених конференцій по відеозв'язку на 6 місяців 2021 року. Прогноз здійснено за допомогою використання методу екстраполяції трендів, базуючись на даних звітності діяльності Кременецького районного суду за перше півріччя 2020 року (табл. 3.1, рис. 3.3). Найбільш відповідною для відображення прогнозних даних визначено поліноміальну лінію тренду.

У таблиці відображено рівняння кожної із закономірностей для різних видів діяльності досліджуваної судової установи. Результати прогнозу засвідчили загальну тенденцію до збільшення обсягів електронних даних, які будуть передані до відповідних реєстрів, а також до споживачів судових послуг Кременецького районного суду Тернопільської області. Це свідчить про те, що процес інформатизації та впровадження цифрових технологій у діяльність досліджуваного судового органу буде активно тривати і в майбутніх періодах. Водночас, для того щоб впроваджена Законом № 6232 система запрацювала у повну силу, необхідно, щоб два чинники (людський фактор та належне господарсько-фінансове забезпечення електронного суду) знаходилися у тісній взаємодії.

Таблиця 3.1 – Прогноз результативності застосування ІКТ у діяльності Кременецького районного суду
Тернопільської області²

№ аналізованого періоду (у межах першого кварталу 2020 року), t	№ прогнозованого періоду (у межах першого кварталу 2021 року), t	Місяці	Кількість сеансів відео-конференц-зв'язку, Y_{1t}	Прогноз кількості сеансів відео-конференцзв'язку за моделлю прогнозу $Y_1 = -2t^2 + 16,629t - 4,2$	Кількість судових повісток, надісланих в SMS-повідомленнях, Y_{2t}	Прогноз кількості судових повісток, надісланих в SMS-повідомленнях за моделлю прогнозу $Y_2 = 0,4643t^2 - 3,8214t + 22$	Кількість інформаційних SMS-повідомлень, Y_{3t}	Прогноз кількості інформаційних SMS-повідомлень за моделлю прогнозу $Y_3 = 33,804t^2 - 202,91t + 961,5$	Кількість судових рішень, надісланих до Єдиного державного реєстру судових рішень в електронному варіанті, Y_{4t}	Прогноз кількості судових рішень, надісланих до Єдиного державного реєстру судових рішень в електронному варіанті за моделлю прогнозу $Y_4 = 33,571t + 911,67$
1	7	Січень	12	33	20	14	829	102	934	1147
2	8	Лютий	18	35	12	17	642	346	1023	1180
3	9	Березень	28	38	18	21	611	649	980	1214
4	10	Квітень	32	41	16	26	756	1013	956	1247
5	11	Травень	29	43	11	32	812	1436	1236	1281
6	12	Червень	23	46	17	39	934	1918	1046	1315
Всього:			142	237	94	150	4584	5464	6175	7384

² Складено автором на базі звітності Кременецького районного суду Тернопільської області.

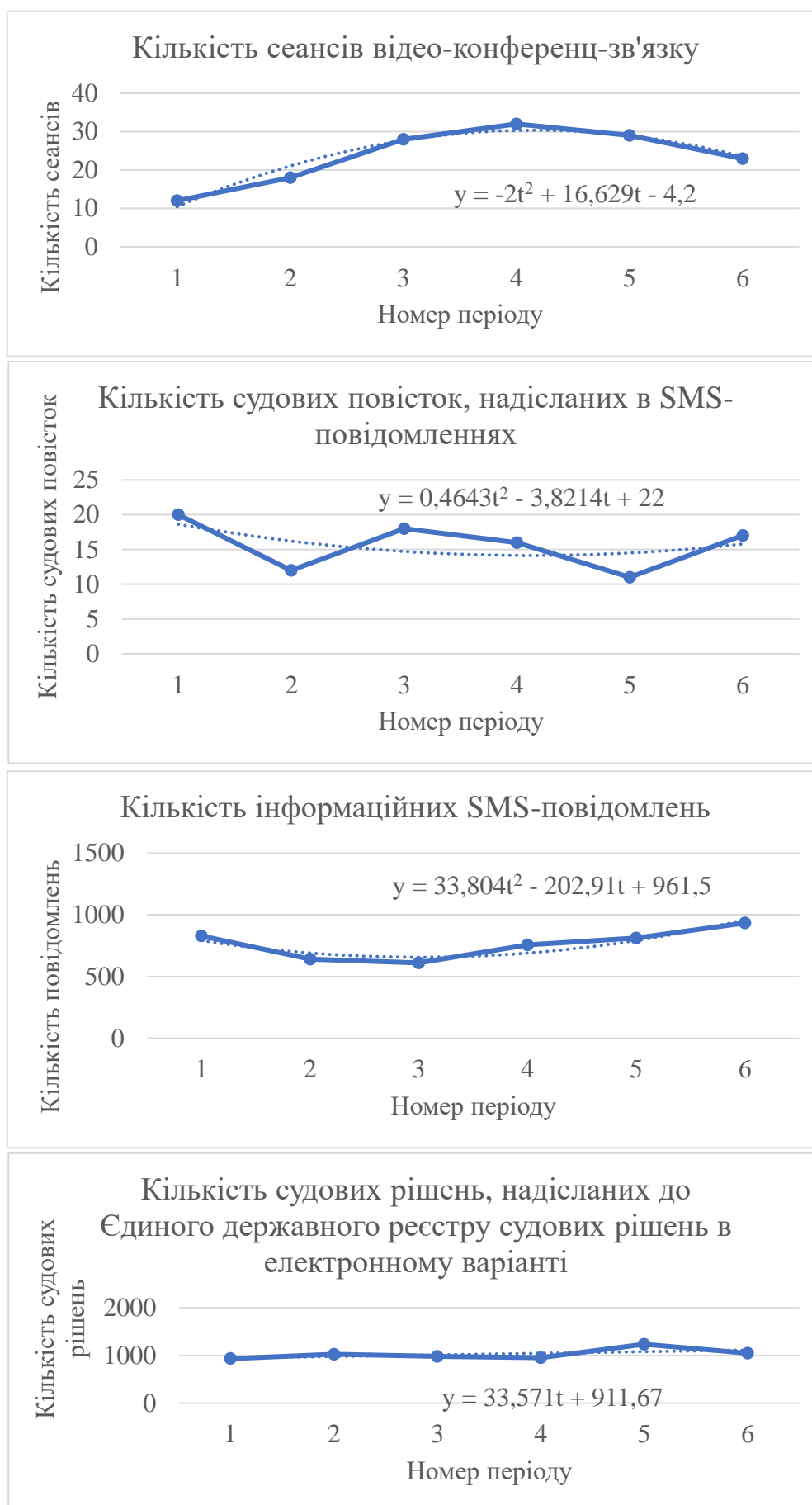

Рисунок 3.3 – Графічне представлення прогнозів результативності застосування ІКТ у діяльності Кременецького районного суду

Основними завданнями, які потрібно буде вирішити при впровадженні ІКТ у процесі судочинства Кременецького районного суду є наступні:

1. Інформування та підвищення комп'ютерної грамотності населення Кременецького району. Для збільшення частки громадян, які вже сьогодні отримують судові послуги в електронній формі, потрібно сформувати відповідний рівень обізнаності про таку можливість. Для можливості отримання достовірної інформації щодо надаваних електронних послуг і формування сталого попиту на них необхідно забезпечити регулярне проведення кампаній в засобах масової інформації (телебачення, Інтернет, друковані видання, радіо тощо). У тому числі треба постійно аналізувати пошукові запити громадян в мережі Інтернет і задовольняти їх потреби шляхом розміщення оголошень.

Поруч із засобами масової інформації доцільно використати власні комунікаційні канали Кременецького районного суду: центри підтримки користувачів, сайт, громадські приймальні громадян, інформаційні електронні розсилки. Важливо зазначити, що популяризація електронних послуг в місцях прийому громадян має здійснюватися консультантами в активному режимі.

Додатковим інструментом залучення громадян в сферу електронної взаємодії із Кременецьким районним судом є забезпечення можливості реєстрації користувачів одночасно з отриманням документів особистого зберігання (паспорт, закордонний паспорт, посвідчення водія тощо).

Як показує практика, невміння використовувати ІКТ часто стає головною причиною відмов громадян від комунікацій із судовою владою за допомогою електронних каналів. Розробка і затвердження стандарту комп'ютерної грамотності і створення навчальних онлайн курсів дозволить уніфікувати і розширити систему підготовки населення м. Кременця та Кременецького району до використання ІКТ, зробити її більш доступною.

Серйозним кроком в цьому напрямку має стати навчання муніципальних службовців, які не завжди володіють достатньою компетенцією в сфері повноцінного використання всіх можливостей систем і сервісів електронного

урядування у судовій діяльності. Вирішенням цієї проблеми може стати проведення послідовної єдиної кадрової політики в сфері розвитку і використання інформаційно-комунікаційних технологій у Кременецькому районному суді. Ця політика повинна складатися, в тому числі, в розробці єдиних кваліфікаційних вимог в області ІКТ, розробці типових програм підвищення кваліфікації в області комп'ютерної, медіа та інформаційної грамотності службовців Кременецького районного суду. За досвідом розвинутих країн таке навчання має бути безкоштовним.

2. Розвиток міжвідомчої електронної взаємодії. Відомості, які містяться в інформаційних системах (ІС) Кременецького районного суду, часто недоступні іншим муніципальним органам влади для оперативного використання, а в деяких випадках ці відомості вже неактуальні через їх несвоєчасне оновлення. На практиці це призводить до дублювання частково неактуальних відомостей в різних інформаційних системах учасників міжвідомчої взаємодії, що тягне за собою додаткові часові і вартісні витрати, необхідні для усунення виявлених помилок і актуалізації інформації.

Для забезпечення сталої актуальності відомостей ІС необхідно створити єдиний каталог типів і атрибутів даних – джерел майстер-даних (тобто початкове місце виникнення даних про суб'єкт інформаційного обміну), які приймають участь в міжвідомчій взаємодії, механізм його ведення і оновлення. Окрім джерел майстер-даних, каталог типів даних і атрибутів має містити атрибутивний склад інформаційного ресурсу відомств, а також взаємозв'язки джерел майстер-даних.

На основі вищеназваного каталогу необхідно забезпечити можливість автоматичного розповсюдження оновлень баз даних учасників міжвідомчої взаємодії з урахуванням оновлення тільки необхідної частки. Окрім того на учасників міжвідомчої електронної взаємодії необхідно покласти зобов'язання щодо публікації і актуалізації довідників, за які вони відповідають.

Використання такої моделі обміну відомостями зменшує витрати на експлуатацію інформаційних систем та інфраструктури електронного урядування в цілому. Для спрощення проектування і організації системи міжвідомчої електронної взаємодії (СМЕВ) необхідно організувати публікацію всіх доступних видів відомостей, які Кременецький районний суд, а також інші учасники взаємодії можуть використовувати. Також в цілях виключення дублювання витрат учасників МЕВ необхідно законодавчо закріпити можливість формування електронного платежу громадянами виключно за допомогою державних ІС, в тому числі, якщо цей платіжний документ направляється громадянину на паперовому носії.

З метою моніторингу термінів відповідей учасників МЕВ на запити, а також для контролю мети відправки відомствами цих запитів потрібно ввести маркування кожного запиту/відповіді в СМЕВ, котра буде відповідати певному ідентифікатору.

3. Розвиток Єдиної системи ідентифікації та аутентифікації. Для надання судових послуг Кременецького районного суду в електронній формі необхідно встановити особу користувача (ідентифікувати фізичні та юридичні особи), надати їм санкціонований доступ до послуг за допомогою аутентифікації, а також перевірити, чи мають вони дозвіл на виконання певних дій/операцій, виконавши авторизацію вказаних користувачів.

Основним способом он-лайн ідентифікації та аутентифікації є застосування користувачем простого електронного підпису, ключом якого виступає пара логін-пароль від облікового запису в Єдиній системі ідентифікації та аутентифікації (ЄСІА). ЄСІА також застосовується для забезпечення доступу посадових осіб Кременецького районного суду до інформаційних систем органів державної і муніципальної влади.

Для можливості доступу користувачів до послуг без необхідності ручного введення логіна и пароля, для виключення ймовірності втрати, крадіжки, підробки і передачі пароля третім особам необхідно реалізувати доступ в ЄСІА із застосуванням технічних засобів ідентифікації та

аутентифікації. Найбільш часто використовуються такі типи голосової та/або біометричної ідентифікації, як голос, відбитки пальців, форма обличчя, райдужна оболонка ока, підпис, геометрія руки.

Для застосування вказаних типів ідентифікації в інфраструктурі електронного урядування Кременецького районного суду необхідно забезпечити в ЄСІА розвиток відповідних інтерфейсів і сервісів окремих ІС, а також закріпити порядок використання і передачі ідентифікаційних даних в профільних нормативних правових актах.

Для вирішення вказаної задачі має бути реалізовано автоматичне, проактивне оновлення даних про користувачів послуг Кременецького районного суду в ЄСІА за допомогою адресних оповіщень з базових державних інформаційних ресурсів (БДІР) із збереженням отриманих даних після змін, які надійшли з БДІР. При цьому необхідно забезпечити однозначну відповідність даних про користувачів ЄСІА з даними в БДІР.

Із метою ситуаційної зручності користувачів необхідна розробка механізмів і сервісів ідентифікації та аутентифікації, які дозволяють за допомогою державних порталів сформулювати повідомлення щодо делегування дозволу на виконання певних дій від їх особи (або особи організації), в тому числі на отримання державних і муніципальних послуг. Відомості про ці повідомлення мають бути допущені інформаційним системам через програмні інтерфейси ЄСІА.

Для мінімізації витрат бюджету і для забезпечення користувачів можливістю колективного прийняття рішень доцільно нормативно закріпити використання ЄСІА при створенні систем електронного колективного прийняття рішень. При цьому необхідна гарантія надійності здійснюваної ідентифікації та аутентифікації, прозорості механізму підключення. Окрім цього необхідно забезпечити в ЄСІА наявність механізмів захисту даних від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Слід відмітити, що існує реальна проблема несанкціонованої реєстрації та протиправного використання персональних даних громадян для отримання

доступу до результатів надання судових послуг Кременецького районного суду в електронній формі, причому такі дії частіше здійснюються не хакерами або злочинними групами, а органами і організаціями, законно підключеними до ІЕУ.

У зв'язку з цим необхідно провести роботи по вдосконаленню відповідних нормативних правових актів щодо визначення закритого переліку органів і організацій, які мають право здійснювати створення і видачу простого електронного підпису і кваліфікованого електронного підпису, та посиленню вимог до вказаних організацій.

4. Підвищення ефективності використання сервісів електронного урядування Кременецьким районним судом. На базі державної автоматизованої системи “Правосуддя” можна вирішити завдання автоматизації і формування єдиного інформаційного простору судів загальної юрисдикції при Верховному Суді України, забезпечити інформаційну та технологічну підтримку судочинства на принципах необхідного балансу між потребою громадян, суспільства і держави у вільному обміні інформацією і необхідними обмеженнями на поширення інформації.

Уже сьогодні інформатизація діяльності арбітражних судів здійснюється з використанням програмно-технічних комплексів, включаючи системи автоматизації судочинства, системи автоматизації загального діловодства, системи електронного правосуддя, в тому числі “Банк рішень арбітражних судів”, які вирішують (принаймні в пілотних варіантах) як завдання автоматизації загального і судового діловодства, так і надання інформації в мережі Інтернет про судові акти та рух справ арбітражних судів.

Зараз інформатизація систем судової влади здійснюється централізовано за видами органів судової влади. При цьому, з огляду на загальні тенденції розвитку державних інформаційних систем, інформаційні системи органів судової влади у випадках, коли це викликано потребами правосуддя, можуть використовувати інфраструктурні елементи електронного урядування з метою оптимізації інформаційних процесів.

Це можливо за рахунок розробки механізмів взаємодії інформаційних систем Кременецького районного суду з інфраструктурними елементами електронного урядування, як то: СМЕВ між системами в рамках запитів, ЄСІА для громадян, а також використання єдиного простору довіри і засвідчувальних центрів для підтвердження електронного підпису.

Слід зазначити, що для взаємодії з громадянами та бізнесом інформаційні системи законодавчої влади на сьогодні розвинені недостатньо і представлені в першу чергу інтернет-приймальнями. Звернення в електронному вигляді відправляються виключно за допомогою електронної пошти, відсутня можливість підписання документів за допомогою електронного цифрового підпису. Також участь громадян у процесах обговорення законопроектів та ініціатив в рамках діяльності законодавчих органів зведено до мінімуму.

Отже, для повноцінного функціонування «Електронного суду» на рівні Кременецького районного суду необхідно забезпечити:

- доступність надходження процесуальних і непроцесуальних документів в електронному форматі, скріплених електронно-цифровим підписом кожному користувачеві;
- формування, розгляд та рух справ по судових інстанціях, зберігання справ в електронному вигляді, можливість ознайомлення з матеріалами справи в електронному кабінеті;
- автоматичне оформлення виконавчих документів та їх направлення до виконавчої служби;
- обмін інформацією між всіма державними органами та установами, що пов'язані з електронним судочинством.

Таким чином, перспективи «Електронного правосуддя» в Україні, швидкість його впровадження на рівні Кременецького районного суду та ефективність використання залежать від тісної взаємодії всіх учасників судочинства, а також наявності належного фінансового забезпечення з боку держави.

3.2 Дослідження доцільності та обґрунтування ефективності імплементації суду присяжних у діяльність Кременецького районного суду

Під впливом євроінтеграції Україна стає на шлях реформування судової гілки влади і судочинства взагалі. Одна з основних проблем судової реформи – це функціонування суду присяжних, як основний спосіб народовладдя у сфері правосуддя, та гарантія прозорості і демократичних цінностей.

Сьогодні суд присяжних має серйозні передумови для впровадження у національну систему судочинства, але він поки що мало застосовується на рівні районних судів. Для виявлення можливостей та перешкод на шляху розвитку інституту присяжних на базі Кременецького районного суду необхідно зрозуміти, який механізм використовується в Україні, та який існує простір задля його доцільного функціонування на базі районного суду.

У першу чергу, доцільно зазначити, що українське законодавство запозичило континентальну (європейську) модель суду присяжних, які спільно із професійними суддями вирішують питання факту та питання права. В Україні суд присяжних діє лише на рівні місцевого загального суду першої інстанції (у складі двох професійних суддів та трьох присяжних (ч. 3 ст. 31 КПК України) та розглядає справи щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі. Однак такий розгляд можливий лише за умови подання клопотання обвинуваченим під час підготовчого судового засідання (ч. 2 ст. 384 КПК України).

Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [10] для затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до Кременецької міської ради, яка формує і затверджує його у кількості, зазначеній у поданні. У випадку неприйняття Кременецькою міською радою протягом двох місяців з моменту отримання подання рішення про затвердження списку присяжних, територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням щодо затвердження списку присяжних до

Тернопільської обласної ради. Схематичне представлення функціонування суду присяжних відображено на рис. 3.4.

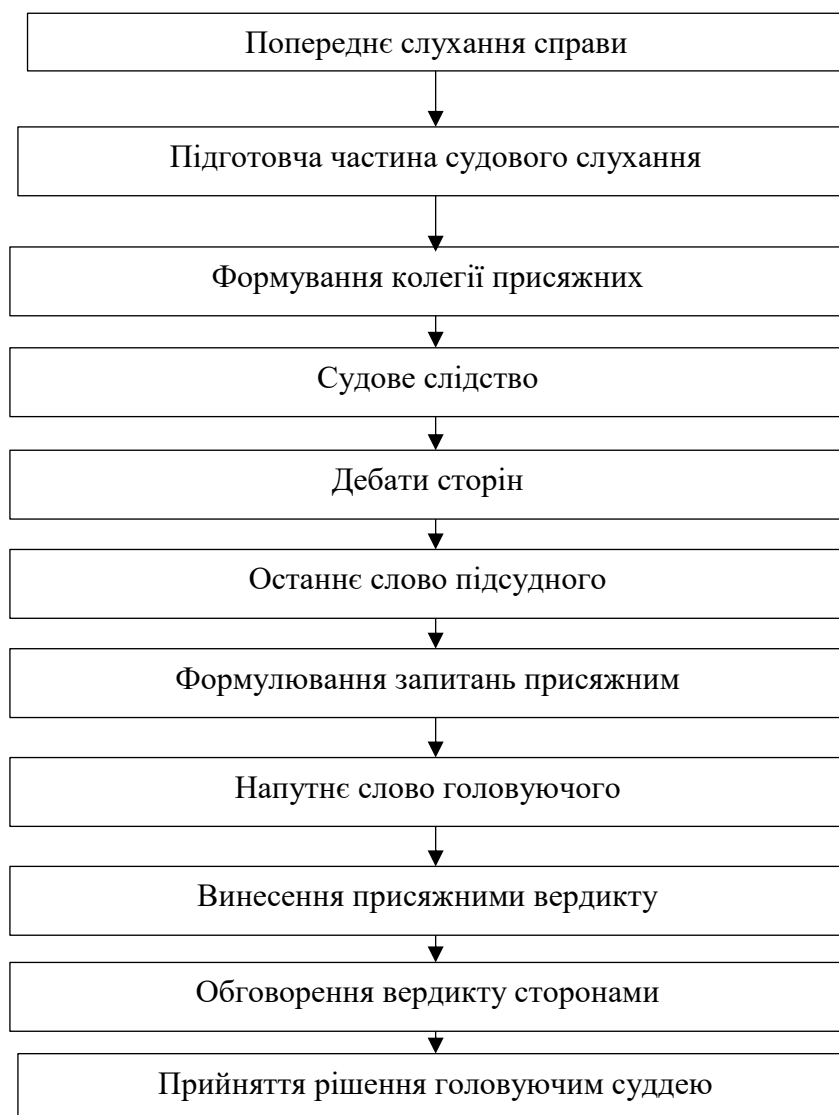

Рисунок 3.4 – Схематичне представлення функціонування суду присяжних

Список присяжних затверджується на три роки і передається до відповідного окружного суду, в тому числі в електронній формі. При цьому, відповідно до ч. 1 ст. 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду. Після відбору основних присяжних обирається

двоє запасних присяжних, які під час судового засідання постійно перебувають на відведених їм місцях і до ухвалення вироку можуть бути включені до складу основних присяжних у разі неможливості кого-небудь з останніх продовжувати участь у судовому розгляді (ч. 8, 10 ст. 387 КПК України). Після закінчення відбору кожен із присяжних складає присягу. Відповідно, з цього моменту вони набувають статусу присяжних.

Присяжні зобов'язані бути присутніми на всіх засіданнях у справі та мають право підсудному ставити запитання. Після дебатів вони разом із професійними суддями видаляються до нарадчої кімнати. Народою суду присяжних керує головуючий. Всі питання вирішуються простою більшістю голосів. Головуючий голосує останнім. При цьому, ніхто зі складу суду присяжних не має права утримуватися від голосування, за винятком випадку, коли вирішується питання про міру покарання, а суддя чи присяжний голосував за виправдання обвинуваченого (ст. 391 КПК України).

У класичному суді присяжних має бути близько 12 осіб – при розгляді кримінальних справ. При цьому, розгляд справи судом присяжних побудований таким чином, щоб мінімізувати кількість запитань з боку присяжних, оскільки вважається, що активна участь сторін у наданні доказів, спектр повноважень головуючого судді забезпечує присяжних усім необхідним обсягом інформації, а її надмірний обсяг може зашкодити ухваленню справедливого вердикту.

Присяжні вирішують питання про те, чи мала місце подія злочину, чи винуватий обвинувачений (підсудний) у вчиненні злочину та чи заслуговує він на поблажливе ставлення до нього, а суддя після дослідження обставини, пов'язаних з кваліфікацією дій обвинуваченого, вирішення цивільного позову та інших питань, призначає вид та розмір покарання, якщо присяжні визнали обвинуваченого невинною особою, суддя зобов'язаний підготувати виправдувальний вирок. За таких умов, очевидно, що компетенція присяжних і професійних суддів є різною, оскільки перших прийнято відносити до «суддів факту», других – до «суддів права».

В Україні присяжні та професійні судді усі питання судочинства вирішують разом, що ставить під сумнів незалежність та вільність присяжних від професійних суддів під час ухвалення рішення в нарадчій кімнаті.

Окремого розгляду потребує визначення кількісного складу суду присяжних, який, порівнюючи із національним законодавством та законодавством зарубіжних держав, є різним. При його обранні слід враховувати організаційні та фінансові можливості держави. Він також обумовлюється і моделлю суду присяжних, яка передбачає певний порядок розгляду та вирішення ним відповідних питань. Разом з тим не слід забувати про складність питання самої організації суду присяжних та його матеріального забезпечення. Наприклад, якщо склад присяжних формується з 12 осіб, потрібно запросити до суду не менше 30, з числа яких обрати необхідну кількість. І всім цим особам необхідно відшкодувати транспортні та інші витрати, які пов'язані з виконанням ними обов'язків у суді, компенсувати заробітну плату, що безумовно потребує серйозних витрат державного бюджету. Це ще раз наштовхує на думку щодо необхідності визначення кількісного складу присяжних з урахуванням можливостей держави та досвіду держав з розвинутою судовою системою.

Із метою зміцнення інституту присяжних необхідно запровадити оскарження судових рішень, винесених за участю присяжних, тільки у зв'язку зі суттєвим порушення кримінально-процесуального закону, неправильним застосуванням кримінального закону, несправедливістю вироку, тобто в частині покарання.

Важливість та своєчасність впровадження суду присяжних на базі Кременецького районного суду визначається об'єктивністю та безпристрасністю такого способу судочинства. Порівняльний аналіз відсоткового співвідношення обвинувальних і виправдувальних вироків у різних регіонах та країнах представлено на рис. 3.5.

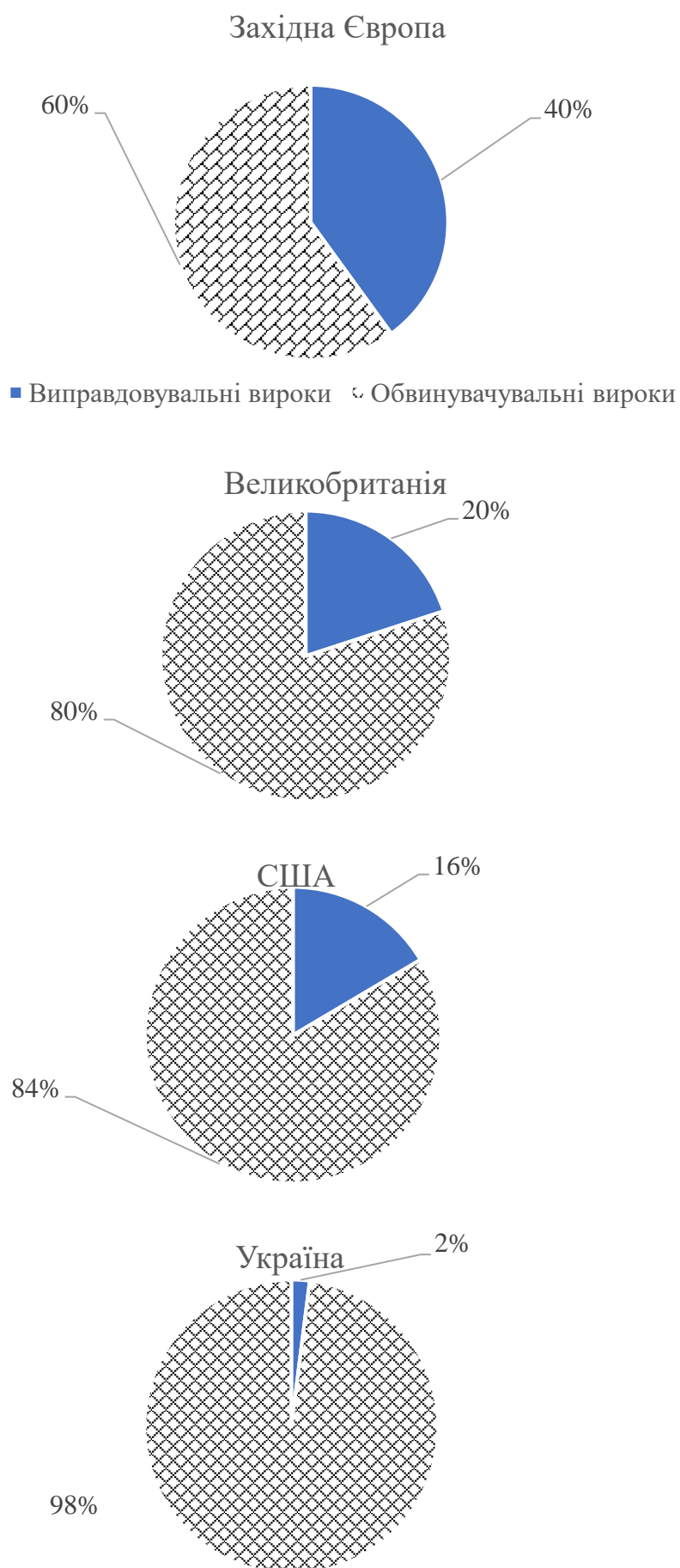

Рисунок 3.5 – Порівняльний аналіз відсоткового співвідношення обвинувальних та виправдувальних вироків у різних регіонах та країнах

Результати проведеного аналізу свідчать, що за участю присяжних суди виносять виправдувальні вироки у 13-25% справ, тоді як при залученні лише професійних суддів – 1-2%. Залучення суду присяжних у діяльність Кременецького районного суду дасть змогу підвищити гуманність та ефективність судового процесу, дозволить застосувати прогресивний досвід розвинутих країн для покращення системи судочинства досліджуваної публічної установи. Сьогодні для формування суду присяжних на базі Кременецького районного суду існує ряд перешкод (рис. 3.6).

Рисунок 3.6 – Порівняльний аналіз існуючих реалій та змін, які мають відбутися, для формування ефективного суду присяжних на базі Кременецького районного суду

Таким чином, проаналізувавши проблеми впровадження інституту присяжних в у діяльність Кременецького районного суду, можна прийти до таких висновків: на сьогодні виникла необхідність розширення сфери застосування та компетенції суду присяжних через внесення реальних змін до національного законодавства стосовно розмежування компетенції присяжних та професійних суддів, створення колегій з 6 або 8 присяжних та підвищення державою зацікавленості громадян у здійсненні правосуддя шляхом виділення коштів на матеріально-технічне оснащення, створенням певних умов та оплата праці присяжних. В умовах глобалізації, при будь-якому напрямку судової реформи, шлях розвитку інституту присяжних неминучий, і задля його подолання необхідно керуватися позитивним досвідом, вдосконалювати недоліки та запроваджувати нові концепції у формуванні демократичного та прозорого судочинства на рівні районних судових інституцій.

3.3 Підвищення ефективності стратегічних комунікацій суду як елемента модернізації судових процесів

Рівень довіри до Кременецького районного суду з боку населення міста та району залежить не лише від якості виконання ним основної функції – здійснення правосуддя, а й серед іншого від того, яка інформація доходить до суспільства про таку діяльність. В українському інформаційному просторі переважає негативна інформація про суди і суддів (на жаль, судова система «продукує» багато приводів для цього), що безумовно впливає на зменшення довіри до Кременецького районного суду. Однак те, що учасники проваджень схильні більше довіряти судам, свідчить про можливість використання комунікаційних інструментів для підвищення довіри з боку тих, хто не був у суді.

За останні роки в Україні чимало зроблено для розвитку комунікацій судової влади із населенням. У багатьох судах запроваджено посади прес-

секретарів, визначено суддів-спікерів, створено єдиний прес-центр судової влади. За допомогою різних проектів міжнародної технічної допомоги проведено тренінги для тих представників судової системи, які відповідають за комунікацію. У 2017 році створено Комунікаційний комітет системи правосуддя, який складається з керівників Вищої ради правосуддя, Верховного Суду, Ради суддів України, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Національної школи суддів України, Державної судової адміністрації України. Схвалено Концепцію прямих зв'язків судів із громадськістю.

Проте на рівні Кременецького районного суду комунікація з громадськістю на сьогодні не має якісної аналітичної основи і здебільшого є не цілеспрямованою, а стихійною. Більша увага приділяється асортименту каналів комунікації, ніж досягненню ефективності комунікації.

У мережі Інтернет розроблено веб-сторінку Кременецького районного суду, організація або участь у просвітницьких заходах тощо. Але поки що ця комунікація не завжди «олюднена» і часто ведеться сухою юридичною мовою (мовою бюрократа). Інформаційні повідомлення на регіональному рівні створюються «щоб були», а не заради задоволення інформаційних потреб цільових аудиторій. Також є проблема у продукуванні Кременецьким районним судом самого контенту (позитивних змін), який важливо було би комунікувати.

Водночас можна помітити позитивну тенденцію на рівні держави: якщо раніше інформаційні повідомлення на офіційному веб-порталі «Судова влада України» здебільшого були орієнтовані на суддів та інших працівників судової системи, то зараз суттєво збільшена частка повідомлень, орієнтованих на користувачів послуг судової системи, ЗМІ та суспільство. У такому ж руслі повинен змінювати інформаційне наповнення і Кременецький районний суд.

Судді досліджуваної установи мають сторінки у FACEBOOK, але лише окремі з них намагаються ділитися цікавою інформацією про суддівські будні, реагувати на важливі події в судовій системі, пояснювати проблеми, які є в судовій системі, тощо.

При формуванні комунікації між Кременецьким районним судом та суспільством потрібно надавати перевагу не кількості, а якості інформаційних продуктів. Суд має продукувати контент, який би покращував враження від діяльності судової гілки влади (позитивні зміни), але при цьому не вводив би в оману (чесна комунікація). Стиль інформаційних повідомлень має бути більш «олюднений» і орієнтований на споживача (суха бюрократична мова сприймається вкрай важко).

На довіру до Кременецького районного суду часто впливають окремі резонансні справи, до яких прикута увага ЗМІ та суспільства. Представники суду найчастіше коментують ці процеси, лише реагуючи на запитання журналістів. Інколи досліджувана публічна установа зіштовхується з випадками негативної інтерпретації у ЗМІ своєї діяльності, на що змушена реагувати розміщенням спростувань або пояснень (реактивна комунікація). Проте зазвичай позиція «виправдовування» є програшною, оскільки має менше охоплення і викликає меншу довіру. Тому важливою є проактивна (на випередження) комунікація, яка сприяє коректному висвітленню судових процесів.

Згідно із спостереженнями голландських експертів [30], на довіру до суду у суспільства впливають не більше 15-20 справ, які розглядаються протягом року. 80% з них є кримінальними. Саме ці справи широко обговорюються у ЗМІ, а результати їх вирішення мають вплив на довіру громадян до судової системи. Отже, щодо резонансних, суспільно важливих справ доцільно надавати перевагу проактивній комунікації, замість реактивної. Проактивна комунікація може полягати в організації прес-конференцій одразу після судових засідань Кременецького районного суду, передусім тоді, коли проголошено рішення, поширення прес-релізів з основними мотивами суду.

Також доцільними є зміни до процесуальних кодексів, які зобов'язуватимуть Кременецький районний суд після оголошення присуду давати коротке, зрозуміле сторонам та публіці пояснення судового рішення

(сьогодні представники суду найчастіше зачитують лише резолютивну частину рішення, відкладаючи виготовлення повного тексту на певний час). Водночас у кримінальних справах Кременецький районний суд зазвичай зачитує у судовому засіданні повний текст судового рішення. Однак від цього можна відмовитися на користь короткого і зрозумілого усного вмотивування у судовому засіданні з подальшим наданням повного тексту рішення сторонам та розміщенням його в реєстрі судових рішень.

Ще одним аспектом підвищення ефективності комунікаційного процесу є просвітницька діяльність, особливо серед необтяжених стереотипами дітей та молодих людей. Це має винятково важливе значення для формування довіри до суду. В Україні є приклади (хоч і недостатньо поширені) успішної роботи судів з молодим поколінням – проведення днів відкритих дверей, екскурсій до судів, лекцій для учнів шкіл та студентів, квестів тощо. Така практика поступово набуває поширення.

У комунікаційній стратегії Кременецького районного суду молоде покоління потрібно виділяти як окрему цільову аудиторію, яка потребує особливої уваги і створення особливого контенту (мультфільми, відео-ролики, навчальні фільми, комп'ютерні ігри, комікси тощо). Створення такого контенту на разі можливе із зацікавленими громадськими організаціями м. Кременця та Кременецького району.

Запропоновані напрямки підвищення ефективності комунікативних зв'язків Кременецького районного суду із громадськістю систематизовано на рисунку 3.7. Такими напрямками, на нашу думку, є запровадження відповідних посад для налагодження ефективних зв'язків із громадськістю, участь працівників суду у тренінгах на тему підвищення ефективності комунікацій, ведення сторінок у соц-мережах, розміщення цікавих інформаційних повідомлень, продукування контенту, що покращує враження від діяльності суду, формування «проактивної» комунікації.

Запровадження посад для зв'язків з громадськістю:

- прес-секретар
- суддя-спікер
- адміністратор прес-центру

Участь у тренінгах на тему зв'язків з громадськістю:

- від державних структур
- від донорських організацій

Ведення сторінок у соц-мережах:

- розповіді про суддівські будні
- реагування на важливі події в судовій системі
- пояснення проблем, що виникають у судовій діяльності

Розміщувати повідомлення "олюдненого" змісту:

- орієнтація на споживача інформаційних ресурсів
- уникнення або зведення до мінімуму сухих бюрократичних фраз

Продуктування контенту, що покращує враження від діяльності суду

- інформація про позитивні зміни
- формування "чесних комунікацій"

Дотримання "проактивної комунікації":

- працювати "на випередження" ЗМІ
- давати короткі та зрозумілі пояснення щодо судового присуду

Проводити просвітницьку діяльність:

- працювати з молодими людьми, дітьми
- спілкуватися з громадськими організаціями міста і району

Рисунок 3.7 – Перелік основних напрямків удосконалення комунікативної діяльності Кременецького районного суду

Отже, у третьому розділі представленої магістерської роботи проведено виокремлення перспектив та проблемних моментів у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність Кременецького районного суду Тернопільської області, здійснено прогнозування тенденцій використання електронних засобів у діяльності судової установи в процесі реалізації програми «Електронний суд», визначено передумови та перешкоди імплементації суду присяжних на рівні досліджуваної установи, а також розроблено перелік основних напрямків удосконалення комунікативної діяльності Кременецького районного суду. Сформовані проектні пропозиції дадуть змогу підвищити інформативність та публічність діяльності досліджуваної судової установи й допоможуть ефективно інтегруватись у вітчизняний і європейський інформаційний простір.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Забезпечення діяльності з охорони праці у Кременецькому районному суді Тернопільської області

Основним регламентуючим документом у сфері охорони праці Кременецького районного суду Тернопільської області є Положення про інструктажі з охорони праці, дотримання правил техніки безпеки та протипожежної безпеки в установі (далі – Положення).

Положення спрямоване на реалізацію в Кременецькому районному суді Тернопільської області системи навчання з питань охорони праці, яке проводиться з працівниками в процесі трудової діяльності. Положення встановлює порядок проведення інструктажів, а також форму перевірки знань після їх проведення для всіх працівників районного суду та студентів, що проходять практику в суді.

Працівники районного суду при прийнятті на роботу проходять вступний інструктаж і періодично в процесі роботи, повинні проходити інструктаж на робочому місці та повторний інструктаж згідно з вимогами цього Положення. Допуск до роботи без вступного (при прийомі на роботу) та первинного інструктажів з питань охорони праці, дотримання правил техніки безпеки та протипожежної безпеки у районному суді забороняється.

Інструктаж та відповідна перевірка знань проводяться традиційними методами. Перевірка знань працівників суду з питань охорони праці проводиться окремо за тими нормативними актами про охорону праці, додержання яких входить до їх службових обов'язків і для всіх працівників суду та студентів, що проходять практику в суді за орієнтовним переліком питань первинного і вступного інструктажів, а для працівників ще й повторного інструктажу.

Відповідальність за організацію і здійснення інструктажів, згідно з вимогами цього Положення, покладається на відповідальну особу за дотримання заходів пожежної безпеки та охорони праці в Суді. Контроль за дотриманням вимог цього Положення здійснює керівник апарату суду.

Організацію проведення інструктажів та перевірки знань з питань охорони праці дотримання правил техніки безпеки та протипожежної безпеки у районному суді здійснює відповідальна особа за дотримання заходів пожежної безпеки та охорони праці в Суді. В окремих випадках питання первинного інструктажу можуть вивчатися працівниками суду та студентами, що проходять практику в суді самостійно з подальшою обов'язковою перевіркою відповідальним працівником з охорони праці. При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного інструктажу для працівника на протязі 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.

Інструктаж на робочому місці також проводиться:

- при введенні в дію нових або переглянутих нормативних актів про охорону праці;
- при введенні в експлуатацію нової комп'ютерної техніки або впровадження нових комп'ютерних програм;
- при переведенні працівника на іншу роботу або призначенні його на іншу посаду, що потребує додаткових знань з питань охорони праці;
- на вимогу працівника органу державного нагляду за охороною праці, якщо виявлено незнання працівником суду нормативних актів про охорону праці.

Вступний інструктаж проводиться:

- з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;
- з працівниками інших організацій, які прибули до суду і виконують роботи для суду;

- з учнями та студентами, які прибули до суду для проходження практики;

- у разі екскурсії в суд.

Первинний інструктаж (інструктаж на робочому місці) проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником:

- новоприйнятим (постійно чи тимчасово) до суду;
- який переводиться з однієї посади на іншу;
- який буде виконувати нову для нього роботу;
- відрядженим працівником, який бере безпосередню участь у роботі суду або студентом, який прибув до суду для проходження практики.

Повторний інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці не рідше ніж 1 раз на 6 місяців. Повторний інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

Усі працівники, які приймаються на постійну чи тимчасову роботу і при подальшій роботі, та студенти, що прибули до суду для проходження практики, повинні проходити в суді навчання в формі інструктажів з питань охорони праці, дотримання правил техніки безпеки та протипожежної безпеки у районному суді.

Вступний інструктаж проводиться відповідальною особою, на яку наказом керівника апарату чи особою, яка виконує його обов'язки, покладено ці обов'язки, і яка в установленому чинним законодавством порядку пройшла навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Вступний інструктаж проводиться в суді. Орієнтовний перелік питань для складання програми вступного інструктажу. Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці, який зберігається у відповідальній особи за дотримання заходів пожежної безпеки та охорони праці.

Первинний інструктаж (інструктаж на робочому місці) проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими в районному суді інструкціями з охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки відповідно до виконуваних робіт, та посадових обов'язків.

Первинний інструктаж проводить відповідальний працівник з питань охорони праці. Первинний інструктаж завершається перевіркою знань у вигляді усного опитування, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці. Знання перевіряє особа, яка проводила інструктаж. При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок після первинного інструктажу для працівника на протязі 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.

Про проведення первинного інструктажу та про допуск до роботи особою, якою проводився інструктаж, вноситься запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці. При цьому обов'язкові підписи як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував. Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, журнали прошнуровані і скріплені печаткою.

4.2 Застосування алгоритму класифікації надзвичайних ситуацій та порядку реагування на них суб'єктами господарювання

Класифікація надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (далі – надзвичайна ситуація) за їх рівнями здійснюється для забезпечення організації взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій у процесі вирішення питань, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями та ліквідацією їх наслідків.

Залежно від обсягів заподіяних наслідків, технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації, надзвичайна ситуація класифікується як державного, регіонального, місцевого або об'єктового рівня.

Для визначення рівня надзвичайної ситуації встановлюються такі критерії:

- 1) територіальне поширення та обсяги технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
- 2) кількість людей, які постраждали або умови життєдіяльності яких було порушено внаслідок надзвичайної ситуації;
- 3) розмір заподіяних (очікуваних) збитків.

Державного рівня визнається надзвичайна ситуація:

- 1) яка поширилась або може поширитися на територію інших держав;
- 2) яка поширилась на територію двох чи більше регіонів України (Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя), а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих регіонів, але не менш як 1 відсоток від обсягу видатків відповідних місцевих бюджетів (надзвичайна ситуація державного рівня за територіальним поширенням);
- 3) яка призвела до загибелі понад 10 осіб або внаслідок якої постраждало понад 300 осіб (постраждали — особи, життю або здоров'ю яких було заподіяно шкоду внаслідок надзвичайної ситуації), чи було порушено нормальні умови життєдіяльності понад 50 тис. осіб на тривалий час (більш як на 3 доби);
- 4) внаслідок якої загинуло понад 5 осіб або постраждало понад 100 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності понад 10 тис. осіб на тривалий час (більш як на 3 доби), а збитки (оцінені в установленому законодавством порядку), спричинені надзвичайною ситуацією, перевищили 25 тис. мінімальних розмірів (на час виникнення надзвичайної ситуації) заробітної плати;
- 5) збитки від якої перевищили 150 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;
- 6) яка в інших випадках, передбачених актами законодавства, за своїми ознаками визнається як надзвичайна ситуація державного рівня.

Регіонального рівня визнається надзвичайна ситуація:

1) яка поширилась на територію двох чи більше районів (міст обласного значення) Автономної Республіки Крим, областей, а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих районів, але не менш як 1 відсоток обсягу видатків відповідних місцевих бюджетів (надзвичайна ситуація регіонального рівня за територіальним поширенням);

2) яка призвела до загибелі від 3 до 5 осіб або внаслідок якої постраждало від 50 до 100 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності від 1 тис. до 10 тис. осіб на тривалий час (більш як на 3 доби), а збитки перевищили 5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;

3) збитки від якої перевищили 15 тис. мінімальних розмірів заробітної плати.

Місцевого рівня визнається надзвичайна ситуація:

1) яка вийшла за межі територій потенційно небезпечного об'єкта, загрожує довкіллю, сусіднім населеним пунктам, інженерним спорудам, а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості потенційно небезпечного об'єкта;

2) внаслідок якої загинуло 1 – 2 особи або постраждало від 20 до 50 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності від 100 до 1000 осіб на тривалий час (більш як на 3 доби), а збитки перевищили 0,5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;

3) збитки від якої перевищили 2 тис. мінімальних розмірів заробітної плати.

Об'єктового рівня визнається надзвичайна ситуація, яка не підпадає під названі вище визначення. Надзвичайна ситуація відноситься до певного рівня за умови відповідності її хоча б одному із значень критеріїв, наведеному у пунктах 4 – 7 цього Порядку.

У разі коли внаслідок надзвичайної ситуації для відповідних порогових значень рівнів людських втрат або кількості осіб, які постраждали чи зазнали

порушення нормальних умов життєдіяльності, обсяг збитків не досягає визначеного у цьому Порядку, рівень надзвичайної ситуації визнається на ступінь менше (для дорожньо-транспортних пригод – на два ступеня менше).

Віднесення надзвичайної ситуації, яка виникла на території кількох адміністративно-територіальних одиниць, до державного та регіонального рівня за територіальним поширенням або за сумарними показниками її наслідків не є підставою для віднесення надзвичайної ситуації до державного або регіонального рівня окремо для кожної з цих адміністративно-територіальних одиниць. Віднесення надзвичайної ситуації до державного та регіонального рівня для зазначених адміністративно-територіальних одиниць здійснюється окремо за критеріями та правилами, зазначеними у пунктах 4 — 9 цього Порядку.

Остаточне рішення щодо рівня надзвичайної ситуації з подальшим відображенням її у даних статистики, у тому числі у разі відсутності достатніх відомостей щодо розвитку надзвичайної ситуації, приймає спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, до компетенції якого належить вирішення питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, за погодженням у разі потреби із заінтересованими міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, а також з урахуванням експертного висновку (у разі його надання) регіональної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій щодо рівня надзвичайної ситуації.

Остаточне рішення (експертний висновок – у разі його надання) спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого належить вирішення питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, про віднесення небезпечної події до надзвичайної ситуації, її класифікацію та визначення рівня вважається підставою для здійснення інших заходів щодо реагування на надзвичайну ситуацію.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, у представленій роботі досліджено особливості вітчизняного та європейського досвіду модернізації публічного управління в органах судової влади, на прикладі Кременецького районного суду Тернопільської області.

У першому розділі дипломної роботи магістра досліджено теоретичні засади процесів реформування та модернізації органів судової влади в Україні та за кордоном. Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що від ефективного функціонування судової гілки влади значною мірою залежить ефективність функціонування всього державного механізму та взаємостосунки між гілками влади. За останнє десятиліття судова система України зазнала численних змін та реформ. Але саме процеси реформування суттєво пришвидшують позитивні зміни у судовій сфері, таким чином наближаючи судову систему України до механізмів ефективного та справедливого судочинства європейських країн.

Другий розділ присвячено аналізу особливостей діяльності Кременецького районного суду Тернопільської області. Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що працівники апарату суду виконують покладені на них завдання з дотриманням встановлених правил внутрішнього службового розпорядку, правил етичної поведінки, порядку ведення проваджень у судових справах, вимог процесуальних законів, що стосуються підготовки справ до судового розгляду та оформлення їх після розгляду, вимог Інструкції з діловодства, архівної справи, належної роботи в автоматизованій системі документообігу суду, відправки рішень до ЄДРСР, видачі копій судових рішень.

У третьому розділі представленої магістерської роботи проведено виокремлення перспектив та проблемних моментів у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність Кременецького районного суду Тернопільської області, здійснено прогнозування тенденцій

використання електронних засобів у діяльності судової установи в процесі реалізації програми «Електронний суд», визначено передумови та перешкоди імплементації суду присяжних на рівні досліджуваної установи, а також розроблено перелік основних напрямків удосконалення комунікативної діяльності Кременецького районного суду. Сформовані проектні пропозиції дадуть змогу підвищити інформативність та публічність діяльності досліджуваної судової установи й допоможуть ефективно інтегруватись у вітчизняний і європейський інформаційний простір.

У четвертому розділі досліджено питання охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях. Зокрема висвітлено основні аспекти забезпечення діяльності з охорони праці у Кременецькому районному суді Тернопільської області, а також проведено аналіз застосування алгоритму класифікації надзвичайних ситуацій та порядку реагування на них суб'єктами господарювання.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – Х. : Одісей, 2006. – 48 с.
2. Француз Т. І. Політико-правові проблеми становлення й розвитку судової влади в незалежній Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.13 / Т. І. Француз ; Одеська нац. юрид. акад. – Одеса, 2001. – 193 с.
3. Аристотель. Политика. – Соч. : в 4 т. – М., 1983. – Т. 4. – 618 с.
4. Локк Дж. О государстве / Дж. Локк. – СПб., 1902. – С. 46.
5. Монтескье Ш.-Л. О духе законов / [сост., пер. и коммент. А. В. Матешук]. – М., 1999. – 672 с.
6. Кобликов А. С. Судебная политика и способы ее реализации / А. С. Кобликов // Советское государство и право. – 1991. – № 6. – С. 72.
7. Петрухин И. А. Правовое государство и правосудие / И. А. Петрухин // Советское государство и право. – 1991. – № 1. – С. 20 – 21.
8. Михайловская И. Б. Судебная власть в системе разделения властей / И. Б. Михайловская // Судебная власть / под. ред. И. Л. Петрухина. – М., 2003. – С. 13–27.
9. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів (схвалено Указом Президента України від 10 травня 2006 р. № 361/2006 // Уряд. кур'єр. – 2006. – № 95. – 24 трав.
10. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, С. 545.
11. Стратегія розвитку судової системи України на 2014 – 2017 роки. – Київ, 2014. – 31 с. Режим доступу: <http://nsj.gov.ua/files/1467884108%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D1%81%D1%83%D0%B407.pdf> f.

12. Судова реформа в Україні [Електронний ресурс]. Вища рада правосуддя: офіційний сайт. Режим доступу: http://www.vru.gov.ua/add_text/154.

13. Закон України [«Про забезпечення права на справедливий суд»](#) // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 18, № 19-20, С.132.

14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародний документ від 4 листопада 1950 р.; Рада Європи; Конвенція. // Офіційний вісник України. – 1998. – №13 від 23.08.2006. – С. 270.

15. Balaban A. Krajowa Rada Sądownictwa – regulacja konstytucyjna i rola w sądownictwie. / A. Balaban, V. Skrzudlo // Konstytucyjna praktyka sądów trybunałów. – Warszawa, 2005. – S. 79-88.

16. Organic law on general courts of Georgia. // European commission for democracy through law (Venice commission). – Strasbourg, 2014. – №773.

17. Canada's court system. // Canadian Judicial Council. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://www.cjcccm.gc.ca/english/resource_en.

18. Закон України «Про доступ до судових рішень» // *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 15, ст. 128.*

19. Закон України «Про державну службу» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43.

20. Закон України «Про звернення громадян» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256.

21. Закон України «Про доступ до публічної інформації» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314.

22. Закон України «Про судовий збір» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 14, ст.87.

23. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України щодо посилення гарантій незалежності суддів» від 4 липня 2013 року №2522а // Веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57209&pf35401=366464>.

24. Європейська хартія про статус суддів від 10 липня 1998 року // Веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/go/994_236.

25. Рудей В.С. До питання формування суддівського корпусу в судах загальної юрисдикції з урахуванням нових законодавчих ініціатив / В.С. Рудей // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2013. – №3. – С. 169-172.

26. Шамрай О. Електронний суд в українському судочинстві: нормативне врегулювання та перші практичні здобутки // Національна школа суддів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nsj.gov.ua/ua/science/naukovi-statti/oksana-shamrayelektronniy-sud-v-ukrainskomu-sudochinstvi-normativne-vreguluvannya-ta-pershi-praktichni-zdobutki/>

27. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 48, ст.436.

28. Наказ Державної судової адміністрації України від 31.05.2013 р. №72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0081750-13#Text>

29. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи // Портал «Судова влада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://court.gov.ua/concept/>

30. Інструменти зміцнення довіри до суду в Україні: Аналітична записка. – К.: Центр економічної стратегії, 2019. – 25 с.

31. Реалізація ідеї електронного судочинства // Національна асоціація адвокатів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unba.org.ua/publications/5139-realizaciya-idei-elektronnogo-sudochinstva.html>

32. Електронне судочинство: чи має Україна шанси? // Юридична газета on-line. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/elektronne-sudochinstvo-chi-mae-ukrayina-shansi.html>.